

Būdami krikščionys, privalėtume dažniau kartoti vertybes
(kurias išreiškia nuostabūs veiksmoždziai...)
ir jas nuolat įgyvendinti:

„Jus, Brangieji, aš visus tikrai *myliu*,
O patirtas nuoskaudas visiems *atleidžiu*.
Ir tik vieno aš dabar labai *geidžiu* -
Man *atleiskit*, kai ėjau klaidų keliu...“

Nr. 41 / 2009 m. rugsėjis

PAPA-41

Mieli Pedagogai, Studentai, Mokiniai ir Tėveliai!

Šio numerio [Sveikinimas-Linkėjimas](#) skirtas visiems Jums, permainingų vasaros orų išvargintiems (pamalonintiems?) Kolegoms,- Ugdytojams ir Ugdytiniams. Jis ragina deramai pradėti naujus mokslo metus, nes juos, matyt, galėsime vadinti išskirtiniu vardu - *krizenimo mokslo metai*. O jeigu taip, tai svarbu jiems atitinkamai pasiręgti, idant galėtume išgyventi, „išplaukti“. Todėl dar ir dar kartą kviečiu susimąstyti dėl vertybinių ugdymo prioritetų. Tuo tikslu, kaip ir visuomet mokslo metų pradžioje keičiamas mėnraščio *moto*. Manychiau, kad šiuokart būtų tikslinga PAPA puslapius įprasinti raginiu: „*Nebijokime būti krikščionimis*“. Šį apsisprendimą galima pagrįsti tuo, jog turtingame Lietuvos vardo paminėjimo Tūkstantmečiui skirtų renginių vainike *ligi šiol* pagrįstai pasigendi *krikščioniško turinio* akcentų. O juk, sutikime, pats Jubiliejus išsirutuliojo iš krikščionybės idealų ir vertybių, kurias Lietuvai nešė šventasis Brunonas ir grupė jo bendražygių vienuolių. Beje, nešė ne su kalaviju rankose, bet su malda lūpose... Tačiau šis reikšmingas faktas, t.y. ši nepaprastai svarbi, dvasingumą puoselėjanti krikščionybės dovana šventiniame Lietuvos Tūkstantmečio vainike - 2009 metų kalendoriuje - menkai atsispindėjo. Drįstu teigti: tikrai nepelnytai lieka neįvertinta! (Beje, matyt, nėra vilties sulaukti prasmingų darbų ir artimiausiais šių Jubiliejinių metų mėnesiais.) Todėl būtų tikslinga, jeigu ne tik Mokykla, bet visos ugdymo institucijos rastų galimybių ir būdų šį sociokultūrinį nesusipratimą kiek nors „sušvelninti“... Taip suprantant situaciją PAPA puslapiai šiais mokslo metais ragins (ir galimybių ribose padės) „pabūti krikščionimis“. Palinkėkime vieni kitiems kuo nuoširdžiausios sėkmės!

Aktualioje [Atjauta ir altruizmas: atgyvenos ar išsigelbėjimas?](#) bandoma dar kartą aiškintis, kodėl Lietuvos vaikai, paaugliai ir suaugusieji garsėja kaip „juodųjų čempionų“ tauta. Atsakymo ieškoma remiantis naujais Richard Wilkinson ir Kate Pickett tyrimų duomenimis, akcentuojančiais socialinės (turtinės) nelygybės svarbą. Ar pastaroji ir yra ta esminė mūsų nacionalinio blogio šaknis? O gal dar reikės tęsti svarbių priešasčių paieškas?..

Nauja rubrika *Auklėjimo ABC* skiriama Ugdytojams - pedagogams, tėvams, mokyklų vadovams... ir Ugdytiniams - studentams, vyresniųjų klasių moksleiviams. Pirmoji publikacija pavadinta [Auklėjimo misija](#). Straipsnyje bandoma atskleisti šio ugdymo proceso savitumą ir ypatingąją reikšmę puoselėjant Ugdytinio (ir savo) asmenybės vertybes, mažinant socialinę įtampą šalyje.

Rubrikoje „*Praktikumas*“ Lolita Navickienė siūlo 2.2.1. temą (iš gerb. Skaitytojui žinomos Klasės auklėtojo knygos „*Grožio ir Gėrio link*“) [Rūpinimasis savo klasės garbe](#). Aktualioje metodinėje medžiagoje (Autorės nuomone, ją galima taip pat adaptuoti organizuojant pokalbius *Gerumo dienos*, *Tarptautinės vaikiškos knygos dienos* ir *Tarptautinės vaikų gynimo dienos* proga) talpinamas L. Navickienės sukurto spektaklio „*Dinderio nuotyki*“ scenarijus ir iliustracinis S. Karalienės piešinys „*Klasė*“.

Publikacijoje „Po dešimties metų“ Auklėtoja Akvilė pasakoja įspūdžius, patirtus susitikime su buvusiais auklėtiniais. Tokių renginių, kaip žinia, Lietuvoje kasmet įvyksta dešimtys, o gal ir šimtai. Tai, ką patyrė ir pajautė Akvilė (jos išgyvenimus ir mintis perteikia L. Navickienė), gali būti aktualu daugeliui organizatorių, ketinančių artimiausiu metu rengti panašius susitikimus.

Suprasdamas Humanistinės pedagogikos (HP) principų ir vertybinių nuostatų reikšmę šių dienų šalies Mokyklai ir Visuomenei, ryžausi kiekviename PAPA numeryje pateikti daugeliui šalies mokytojų gerai žinomo mokslininko ir pedagogo, žymaus HP puoselėtojo, Šalvos Amonašvilio minčių ir idėjų žiupsnelį. Tai pedagoginės miniatiūros, paimtos iš neseniai išleistos jo knygos *Gyvenimo mokykla. Mokyklos tiesa* (Vilnius: Andrena.-2009.- P. 303). Naudodamasis proga dėkoju leidyklos „Andrena“ direktorei Nijolei Petrošienei už leidimą publikuoti šios knygos ištraukas. Taigi, skyrelyje Svečiuose Š. Amonašvilis kviečiu į tariamą susitikimą su šiuo šalies mokytoju Bičiuliu.

2009 m. rugpjūčio 5 d. Vilniaus mokytojų namų svetainėje leidykla *Andrena* skaitytojams pristatė naują, aukščiau jau minėtą, Š. Amonašvilio knygą *Gyvenimo mokykla. Mokyklos tiesa* (2009). Skyrelyje Stalo knyga talpiname renginio dalyvių - Nijolės Petrošienės ir Mariaus Narvilo pasisakymus.

Sėkmingų - ramių ir prasmingų Naujųjų mokslo metų!

Nuoširdžiai - Albertas

2009 m. rugsėjo 1 d.

Sveikinimas-Linkėjimas

Matyt, šiuos mokslo metus galėsime vadinti *krizenimo metais*: dejuosime, kad sunku sudurti galą su galu, keiksnosime valdžios moteris ir vyrus, pedagogus nervins kolegos, ugdytiniai ir jų tėvai, šiuos - vaikai ir mokytojai, ugdytinius - visi ir viskas... Tačiau, pamenu, mano vaikystės žmonių gyvenimas buvo kur kas sunkesnis. (Pavyzdžiui, mes, kaimiečiai vaikai, patys jausdami akivaizdų nepriteklių, reguliariai nešdavome maisto produktų mokytojų „akumulatoriams pakrauti“...) Tačiau, kiek pamenu, dejuojančių buvo kur kas mažiau... Gal todėl, kad žmonės galvodavo ne tik apie save, bet ir *apie artimą*. Tai reiškia, kad Visuomenė, niokojama karų, okupacijų, deportacijų ir skurdo, turėjo tvirtą Viltį... Kūrė geresnę ateitį: moterys gimdė vaikus, artojai arė laukus, mes, vaikai, sunkiai dirbdami kantriai siekėme mokslų... Tvirtai tikėjome Gėrio pergale!

Šiandien materialinė situacija nepalyginamai geresnė už anų laikų... Tačiau socialinė įtampa - didžiulė! Ji liudija patį baisiausią dalyką - *mūsų dvasinį skurdą!* Bet juk būtent globali *dvasinė krizė ir iššaukė dabarties ekonominę pasaulio krizę!* (Amerikos eilinių bankų tarnautojų atlyginimas prieš keletą metų siekė iki 600 tūkstančių dolerių/mėn.!) Būtent egoizmas, konkurencingumas, abejingumas artimo skausmui bei nepritekliams... yra mūsų baisiausias piktybinis auglys! Jis iššaukė ekonominę krizę ir todėl, *jeigu nepakeisime vertybinių prioritetų, net ir būsima mūsų pergalė - „išėjimas iš sunkmečio gniaužtų“ bus labai trumpalaikis.* Išvada paprasta ir akivaizdi: *Žmonės privalo vadovautis ne vien tik ekonomikos, bet ir dvasiniais principais...* Tik tada jų būtis išvengs gyvulių fermos ar savižudžių bendruomenės įvaizdžio...

Todėl tik šalindami savyje „egoizmo kupras“ galėsime pasiekti socialinio susitakymo. Todėl tebūnie 2009/2010 mokslo metai - naujų vertybių įsisąmoninimo metai.

Nuoširdžiausi sveikinimai
ir gražiausi linkėjimai
naujų mokslo metų
p r o g a!

Oi, kaip skaudžiai Krizė kerta per kišenę...
(Šitai jaučiame suaugę ir vaikai...)
Betgi laukia žymiai blogesni laikai,
Nes kovos metodai jau labai pasenę...

Numarinti krizę, jos baisius kėslus
Negebės jokie „saulėlydžiai“, akcizai...
Reikalingi mums tikrai keli dalykai,
Galintys išgelbėt Lietuvą ir mus.

Tai - veiksmažodžiai, tiksliau - vertybės
(sunkiai jų suvokiamos galybės!):

„Jus, Brangieji, aš visus tikrai *myliu*,
O patirtas nuoskaudas visiems *atleidžiu*.
Ir tik vieno aš dabar labai *geidžiu* -
Man *atleiskit*, kai ėjau klaidų keliu...“

Nesigėdinkime būti krikščionimis, *nebijokime* mylėti Artimo, *nevenkime* jam atleisti ir prašyti atleidimo,- *nepastebėsime* mus supančio krizenimo, greičiau *patirsime* Laimę ir būties džiaugsmą.

Nuoširdžiai - Albertas

2009 m. rugsėjo 1 d.

[Atgal](#)

KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

Aktualija

ATJAUTA IR ALTRUIZMAS: ATGYVENOS AR IŠSIGELBĖJIMAS?

Labai nesinori - juolab, po vasaros atostogų - grįžti prie įsisenėjusių klausimų ir įgrisusių problemų. Tačiau tai daryti verčia duotas pažadas, kuris pateiktas paskutiniame 2008/2009 m.m. PAPA numeryje¹. Glaustai priminsiu situaciją ir priežastis, suformavusias minėtą pažadą.

Situacija

Lietuvos rodikliai, apibūdinantys apskritai mūsų šalies piliečių socialinę padėtį, o ypač vaikų būti smurto ir žalingų įpročių paplitimo kategorijoje - vieni prasčiausių Europos Sąjungoje. (Su širdgėla galima ištarti: čia mums lygių nėra²...) Šioje vietoje pagrįstai kyla klausimas: kodėl mes esame išskirtiniai ES piliečiai - blogio liudytojai? Kodėl ištarus žodį „lietuvis“ iš baimės suvirpa dažno europiečio širdis, nes „lietuviai garsėja žiaurumu, prievartavimu, apgaule“?

Tokie pagrindiniai įsisenėję klausimai ir įgrisusios problemos, kurias analizavau ne tik anoje publikacijoje, bet ir kituose PAPA numeriuose, drauge nurodydamas taip pat ir mūsų dažniausiai minimas bei situaciją suponuojančias **priežastis**. Tai: socializmo paveldas...; mūsų tėvai mažiausiai skiria dėmesio savo atžaloms (tik ~ 7 min. / dieną); daugiausia mūsų tėvų emigravo uždariauti į užsienius (palikdami savo vaikus likimo valiai...)³; tautos daugumą sudaro pavydūs niurzgliai⁴; mūsų dienraščių pirmieji puslapiai

¹ Žr.: Aktualija//PAPA-40.

² Žr.: Aktualija//PAPA-29.

³ Naujaisi Eurostato duomenys apie gyventojų skaičiaus pokyčius Europos valstybėse: „2008 metais iš keturių ES valstybių emigravo daugiau gyventojų negu atvyko gyventi. Tarp šių keturių valstybių Lietuva pagal prarastų žmonių skaičių yra absoliuti lyderė (2,3 žmogaus 1000 gyventojų)“. (*Lietuvos žinios, 2009 08 12*)

⁴ Priminsiu, kad 2007 m., kai nedarbas šalyje sumažėjo keturis kartus (lyginant su 2001 m.), o vidutinis darbo užmokestis padidėjo dvigubai, vis tiek net 56% lietuvių ir jų vaikų tuo metu teigė, kad ekonominės sąlygos yra prasčiausios, kad smurtas ir priekabiavimas tokioje situacijoje yra normalus reiškinys...

skaitytoją ypatingai dosniai vaišina smurtu, nusikaltimais, išsamiu prievartos scenų aprašymu⁵; mūsų laimės samprata akivaizdžiai deformuota⁶... Būtent šios priežastys glaustai aptartos minėto PAPA-40 numerio Aktualijų skyrelyje.

Sutikime, galima būtų diskutuoti tiek dėl „apibendrinančio“ aptartos situacijos vertinimo, t.y. klausimo-kaltinimo pagrįstumo, tiek ir dėl išvardintų pagrindinių priežasčių patikimumo⁷. Bet ar kas pasikeis, jeigu paaiškės, kad esame ne blogio piramidės viršūnėje, o užimame kuklesnę, tarkime, antrąją ar trečiąją vietas?... Manychiau, nau-dingiau būtų sutikti su tokia taktika:

1) būtina toliau aiškintis mūsų „tautinį identitetą“ - lietuviškąjį išskirtinumą formuojančias priežastis ir,-

2) jas aptikus, ieškoti pastarųjų šalinimo galimybių ir būdų⁸, nes tik taip galima tikėtis situacijos kontrolės prielaidų⁹.

Tiesos beieškant

Neseniai publikuoti nauji ir pasaulyje didelio rezonanso sulaukę R. Wilkinson ir K. Pickett tyrimai¹⁰ verčia susimąstyti dėl hierarchiniu požiūriu ypač reikšmingos priežasties, lemiančios socialinę įtampą, t.y. didinančios nusikalstamumo augimą, smurto proveržius ir kt. panašaus pobūdžio problemas. Jos esmė tokia: *kuo valstybėje didesnė gyventojų socialinė nelygybė, tuo daugiau problemų ji generuoja*. Minėtasis R. Wilkinson ir K. Pickett tyrimas liudija, kad *visuomenėse, kur socialiniai skirtumai tarp žmonių nėra ryškiai kontrastuojantys, susidaro tinkamos sąlygos humanistinių vertybių tapsmui, t.y. santykiai tarp piliečių socializuojaosi pozityviai*.

Minėti tyrinėtojai nustatė, kad didžiausių socialinių prieštaravimų „laurai“ priklauso Jungtinėms Amerikos Valstijoms¹¹, antroji vieta atitenka Portugalijai, toliau

---

⁵ Kaip minėjau anoje publikacijoje, mūsų nacionalinės žiniasklaidos gigantai blogio populiarinimui pirmuosiuose puslapiuose skiria net 22,8% vietos, o kitose šalyse tai gali prilygti išimtims: Anglijoje ir Amerikoje - 2,9%, o Lenkijoje 2,4%...

⁶ Anot G. Chomentausko ir D. Pūro, mes laimę siejame su pinigais net keturis kartus dažniau nei danai, o žmonių draugystę kaip laimės prielaidą suprantame keturis kartus rečiau nei danai...

⁷ Tarkime, *socialistinis paveldas* turėtų neigiamai veikti ne tik mūsų, bet ir kitų šalių (pavyzdžiui, estų, kazachų, kirgizų...) elgseną, tačiau „juoduosius čempionatus“ laimime mes, lietuviai...

⁸ Suprantama, galima ir alternatyva: blogio priežastis žinau, tačiau nesiimu priemonių jas šalinti... Šiuo atveju taip pat esama pozityvumo nuotrupų, nes pakelta galva galima ištarti: *žinau, kaip reikėtų gelbėtis, bet nenoriu...*

⁹ Čia privalau priminti, kad minėtoji PAPA-40 Aktualija baigėsi perspėjimu-ketinu: nemanau, jog užčiuopėme tikrąjį blogio geluonį,- yra dar bent vienas reikšmingas veiksnys, kurio šalinimo galimybių mes kol kas nesiimame, nors jo neutralizavimas galėtų teikti pagrįsto optimizmo. Kadangi šio vektoriaus specifinių galimybių atskleidimas užimtų daug vietos ir laiko, todėl norėčiau jį atidėti kitų mokslo metų PAPA numeriams. - Toks buvo pasižadėjimas, kurį šiame straipsnyje norėčiau įvykdyti...

¹⁰ Žr.: *Richard Wilkinson, Kate Pickett. The Spirit Level. Why More Equal Societies Almost Always Do Better*. Beje, išsamius ir įdomius šių tyrimų rezultatų komentarus pateikė A. Čekuolis (žr.: *Slidūs nelygybės laiptai // Lietuvos žinios, 2009 07 18*).

¹¹ JAV turtuolių „viršūnėlė“ gauna 8,5 karto daugiau pajamų už atitinkamos „apimties“ apatinį gyventojų sluoksnį (neskaitant *underground'o* - benamių).

rikiuojasi Didžioji Britanija, Izraelis... „Turtinės nelygybės piramidės“ apačioje minėti mokslininkai nurodo Japoniją¹², virš jos – Suomija, Norvegija, Švedija, Danija, Belgija, Austrija.

Keletas faktų, pagrindžiančių tezę: *kuo didesnė socialinė nelygybė, tuo daugiau problemų ji generuoja*. Pavyzdžiui, palyginkime dvi kontrastuojančias valstybes, esančias turtinę nelygybę simbolizuojančios piramidės apačioje ir viršuje – japonus ir amerikiečius: pastarieji uždirba 3 kartus daugiau nei japonai, užtat vaistų perka 6 kartus daugiau, gyvena 5 metais trumpiau, o psichikos ligonių 3 kartus daugiau negu Japonijoje...; pagal gyventojų kiekį Amerikos kalėjimuose kriminalinių kalinių skaičius santykinai 7,5 karto didesnis negu Japonijos...

Beje, didelės nelygybės šalyse nervinę įtampą patiria ne tik „apatiniai“, bet ir „viršutiniai“ visuomenės sluoksniai, nes turint turto visada kabo grėsmė jį prarasti. Turtingasis nuo tos baimės ginasi kaupdamas dar didesnius turtus. Todėl A. Čekuolis (žr. 7 išnaša) pagrįstai pažymi, kad *svarbus ne gyvenimo lygis, o palyginimas*¹³. Kitais žodžiais, kuo didesnis skirtumas (tarp tų, kurie turi daug, ir tų, kurie turi mažai) tuo labiau ir viena ir kita pusė *sureikšmina materialius dalykus*. Kai esi ilgesnį laiką neigiamai vertinamas kitų žmonių, ypač savo artimųjų, gali bet ką padaryti.

Kokia vieta šioje erdvėje tenka Lietuvai?

Pasirodo, pagal socialinę nelygybę esame Europos piramidės viršuje: mūsų turtuolių pajamos 5,9 karto didesnės negu „apačioje“ esančių tautiečių. Pažymėtina, kad iš Europos šalių didesne nelygybe mus lenkia tik minėtoji Portugalija (6,5 karto), Latvija (6,3 karto) ir Graikija (6 kartus).

Matyt, čia tikslinga susimąstyti dėl tokio fakto: kodėl minėtos trys valstybės (Portugalija, Latvija, Graikija) neatima iš mūsų „juodųjų čempionų titulų“ (ypač, pavyzdžiui, vaikų ir paauglių smurto kategorijoje)? – Vargu, ar į šį klausimą gali atsakyti faktas (kurį retsykais mini žiniasklaida), kad palyginti „plonas“ mūsų turtuolių sluoksnis („Šiaurės ašigalio gyventojai“) gėrisi labai „storais“ aukso luitais, o labai „platus pietiečių“ arealas gyvena skurde arba balansuoja ant šios socialinės atskirties ribos... Kitais žodžiais, kokybiniai ir kiekybiniai kontrastai, liudijantys šalies piliečių materialinę gerovę, yra ne tik labai ryškūs, bet ir pasižymi specifiniais – nacionaliniais ypatumais. Tačiau vargu ar tai gali pateisinti mūsų minėtąjį „tautinį išskirtinumą“, – matyt, reikia galvoti apie dar kokią nors specifinę priežastį. Kitais žodžiais, *turtinė socialinių sluoksnių nelygybė, manyčiau, yra labai svarbi priežastis, tačiau nepajėgia duoti atsakymo į klausimą, kodėl mes, lietuviai, esame „išskirtinė tauta“*. (Kirba mintis, kad mūsų tau-

¹² Socialinis „turto kontrasto“ rodiklis – 3,4 karto...

¹³ Pavyzdžiui, A. Čekuolis pažymi, kad 80% „skurdžiams“ priskiriamų amerikiečių namuose yra oro kondicionierius, 33% turi – indaploves, 50% – vieną arba du automobilius; jie gauna talonus nemokamam maistui, drabužiams, vaikų maitinimui (būna, kad ir už jų būstą mokama...). Daugelyje šalių tokio gyvenimo skurdžiui nepavadintum. Nepaisant to, šie amerikiečiai nelaimingi ir įnirtę, kadangi jie mato tautiečius, turinčius nuosavą reaktyvinį lėktuvą, porą dvarų, salą pietų jūrose...

tiečių sąmonėje, t.y. dvasiniuose kloduose slypi kažkokie „nacionaliniai blogio ypatumai“...)

... Tokia pažadėta nenagrinėtoji priežastis, kelianti socialinę įtampą. Toks glaudtas jos komentaras, išsiliejantis į niūrią mūsų būties perspektyvą, *raginantis ieškoti papildomo - „lietuvišką neapykantos sindromą“ paaiškinančio vektoriaus*. Taigi apmąstymams dar negalime padėti „taško“. Juolab, kad dabartinis sunkmetis, tikėtina, ne mažins, o labiau plės „geografines pietiečių koordinates“, t.y. didins varguolių skaičių, natūraliai plėtodamas ir jų nusikalstamos gyvensenos rodiklius. Todėl belieka dar kartą paminėti esminį klausimą: *kokia išeitis iš pavojingai besivystančios būties, kurios procesas krypta socialinio chaoso link? Kokios priemonės galėtų koreguoti ar stabdyti šį dehumanizacijos vyksmą?*

Kokia išeitis?

Ieškant tos „giluminės priežasties“, t.y. atsakymo į šiuos klausimus reikėtų, manyčiau, iš karto atmesti vieną priežastį, kuri nejučia „iššoka“ pateikiant galimą kontrargumentą: *kodėl sovietiniais laikais, kai lygybė buvo tik deklaruojama, t.y., kai nomenklatūra naudojosi įvairiausiomis privilegijomis ir pan., tokios socialinės įtampos, kurią turime šiandieną, nesijautė? Manychiau, viską lėmė baimės faktorius, kurį modeliavo visa reginti KGB akis, personalinės bylos partiniuose ir komjaunimo susirinkimuose, feljetonai laikraščiuose, karikatūros sienlaikraščiuose ir kt. Prisiminkime, kaip OBCHSS¹⁴ aktyviai „gaudė ir sodino“ spekuliantus, bandančius nelegaliai praturtėti... Tačiau demokratinėje valstybėje šis buvęs niekinamasis žodis (spekuliantas) evoliucionavo į pagarbų atitikmenį - „verslininkas“, kuriam, deja, svarbu tik egoistiniai pelno, asmeninės naudos, konkurencingos veiklos ir pan. orientyrai. Šiam socialiniam verslininkų sluoksniui kol kas visiškai svetimas mecenavimo, altruistinės meilės ar pagalbos artimui jausmas: „gariūnų berniukai“ žino ir sugeba tik „imti“, o matematinio „dalybos veiksmo“ jie nenorėjo, nenori ir, matyt, dar ilgokai nenorės įsisaugoninti... (Apie malonias išimtis čia nenoriu kalbėti...) Ir todėl iškilių vakariečių pastangos šelpti vargšus ar jų noras įsivaikinti beglobius vaikus kol kas mus tik skatina stebėtis ir ... žavėtis.*

Taigi jeigu autoritarinėje valstybėje turtinės nelygybės keliamas socialines problemas didele dalimi neutralizuoja vyraujanti *baimė*¹⁵, tai demokratinėje visuomenėje šis vektorius reikiamu lygiu neveikia. Nors, kalbant apie mums aktualią pedagoginę erdvę, kai kuriuos sėkmingai veikusių „drausminančius elementus“ galėtume į Mokyklos gyvenimą susigražinti. Turiu galvoje mokinio *drausmės* ir *elgesio* vertinimą pažymiais, o taip pat *charakteristikos*, būtinos stojant į universitetą, statuso įteisinimą. Girdžiu nepasitenkinimo šūksnius (ypač iš Mokinių parlamento pusės): „autoritarizmas! Laisvės teisių naikinimas! Demokratijos laidotuvės!“ Tačiau nesikarščiuokime ir ramiai pagalvokime: kodėl neprotestuojame, kad mūsų gyvenimą varžo Baudžiamojo kodekso reikalavimai? Ko turėtų nervintis *normalus* moksleivis, jeigu jis žinos, kad kiekvieną trimestrą

¹⁴ „Отдел борьбы с хищением социалистической собственности“.

¹⁵ Prisiminkime skurdoką kubiečių gyvenimą, jų nomenklatūros privilegijas ir tą šalyje vyraujančią „socialinę ramybę“...

/ pusmetį gaus papildomus dešimtukus, vertinančius jo humaniškąją elgseną? Koks gali būti pagrindas protestuoti, jeigu aš žinosiu, kad drauge su baigimo atestatu man bus įteiktas *pagyrimo lapas*, drauge teikiantis studijų universitete prielaidą? - Sutikime, tokių mokinių turėtų būti dauguma. Tai ko turėtume jaudintis, jeigu suvaržysime teises smurtautojams - keliems konkrečios mokyklos „autoritetams“, kurie savo demokratinės laisvės dabar didžiudamiesi painioja su anarchija?¹⁶ - Manyčiau, tikrai verta dėl tokių drausminančių motyvų pagalvoti...

Suprasdamas problemos aktualumą ir jos neutralizavimo sudėtingumą ryžausi šiais mokslo metais PAPA žurnale rengti specialų skyrelį vertybių puoselėjimo klausimais *Auklėjimo ABC*, skirtą tėvams, pedagogams, socialiniams darbuotojams, ugdymo institucijų vadovams... Gal čia pavyks apčiuopti praktinių patarimų, kurie paaiškins priežastis, atskleidžiančias mūsų nacionalinius pykčio, smurto, neapykantos ir kitus blogio proveržius? O gal jie pateiks viziją - išeitį iš susidariusios situacijos?

Palinkėkime vieni kitiems prasmingai vaisingų minčių, samprotavimų, idėjų.

Pagarbiai - Albertas

2009 m. rugsėjo 1 d.

Atgal

---

¹⁶ Ar įsivaizduojate, kaip dabar didžiuojasi suįžūlėję Viliampolės paaugliai, neseniai solidžiam dienraštyje perskaitę straipsnį, kurio antraštė prilygsta akivaizdžiam jų galios pripažinimui ir išaukštinimui - „Paauglių mafija tyčiojasi iš įstatymų“ (*Lietuvos žinios, 2009 08 24.*). Ar suprantame, kokį pavydą šiems „autoritetams“ dabar jaučia N miesto Z mokyklos smurtautojai, kurie taip pat svajoja apie panašų įvertinimą?.. - Kada pradėsime galvoti apie lyg ir geranoriškai skleidžiamos informacijos *auklėjimąjį rikošeta?*

Auklėjimo ABC

Gerb. Kolega,

*švietimo ir mokslo institucijų pertvarka, pasaulio globalių pokyčių įtaka, virtuali tikrovė ir žiniasklaida, vertybių prioritetų problema ir daugybė kitų aktualijų liečia mūsų, ugdytojų - tėvų, pedagogų, ugdymo institucijų vadovų ir kt. asmenų profesinę bū-
tį,- kompetenciją ir elgesį, priimamų sprendimų ir vertinimų kryptingumą, jaudina mūsų sąmonę ir jausmus, veikia sveikatą ir santykių turinį (beje, ne tik mokyklos bendruomenėje ar šeimoje, bet ir visuomenėje...) Pabėgti nuo panašaus turinio aktualijų - neįmanoma, nes jos lydi kiekvieno žingsnius, lyg šešėlis saulėtą vasaros dieną...*

*Ką daryti? - Pastebėjau, kad kamuojama problema mažiau „terorizuoja“, kai jos atžvilgiu priimi alternatyvų,- tegu net ir klaidingą sprendimą. Kitais žodžiais, kai gautos informacijos ar kilusių idėjų poveikyje „praturtėji“ nauju įsitikinimu. Ir tai su-
prantama,- sumažėja problemų skaičius, jautiesi „šio to vertas intelektualių resursų erdvėje...“ Taigi, prasideda lyg ir psichoterapinis informacijos poveikis.*

*Taip žvelgdamas į šių dienų pedagogų profesinę bū-
tį nutariau siūlyti vieną (gal ir ne pačią geriausią?) išeitį: bandykime, kiek tai įmanoma, bent dalį mūsų profesinių aktualijų ir abejonių paversti atitinkama asmenine pozicija, įsitikinimais, kurie, turėdami jau kitą statusą, mažiau jaudintų ar neramintų, psichologiškai neterorizuotų ar nenervintų.*

*Ši (manyčiau, pozityvi?) intencija ir paskatino „iššaukti ug-
nį į save“, t.y. siūlyti gerb. Kolegoms žiupsnelį samprotavimų vai-
ko asmenybės auklėjimo klausimais. Taigi, visus Bičiulius kviečiu į
svetainę - Auklėjimo ABC.*

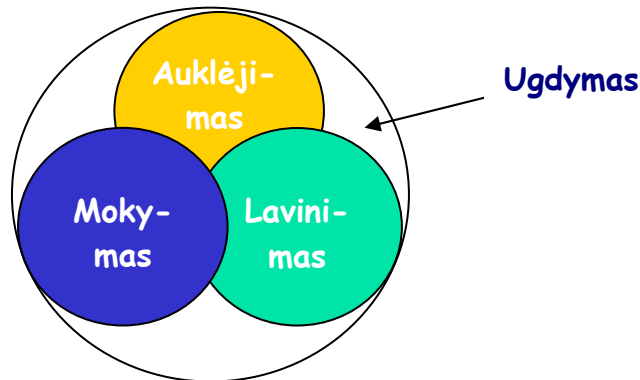
AUKLĖJIMO MISIJA

Vengdami mokslinių diskusijų ir sampratų įvairovės glaustai aptarkime mus jaudinančios sąvokos turinį¹⁷. **Auklėjimas** - viena pačių svarbiausių (jeigu ne pati svarbiausia!) pedagoginio proceso dalių. Apsiribokime tik labai glaustu pastarųjų triados pristatymu:

- *mokymas(is)* - žinių perteikimas ir jų įsisąmoninimas;
- *lavinimas(is)* - gebėjimų diegimas, jų plėtra;
- *auklėjimas, saviaukla* - asmenybės dvasinių vertybių, įsitikinimų puoselėjimas.

¹⁷ Ieškantys išsamesnės informacijos ją nesunkiai gali rasti specialiuose pedagoginių terminų žodynuose, enciklopedijose, pedagogikos vadovėliuose...

Jeigu pirmosios dvi sąvokos savo esme reiškia kompetentingo *specialisto* rengimą, tai trečioji - auklėjimas - „atsako“ už ŽMOGAUS asmenybės kūrimą (savikūrą),- jos vertybių sistemos modeliavimą(si). Kitais žodžiais, auklėjimo misija - iš specialisto „sumodeliuoti“ Žmogų. Šios trys sąvokos tarpusavyje privalėtų glaudžiai sąveikauti, t.y. mokant(is) reiktų lavinti(s) ir auklėti(s), auklėjant(is) privalu mokyti(s) ir lavinti(s), ir t.t... Išvardintų triados dalių sąveiką apbendrina terminas *ugdymas(is, arba saviugda)*, savo turiniu aprėpiantis visas tris aukščiau išvardintas pedagogines sąvokas.

Taip jau susiklostė, kad tarybinėje mokykloje *vaiko asmenybės auklėjimui* - jo vertybių (piliетinių, internacionalinių, dorinių, dvasinių, estetinių...) puoselėjimui buvo skiriamas didelis dėmesys. Tačiau, reikia sutikti, pageidaujamos pasekmės buvo kuklios. Pagrindine tokios nesėkmės priežastimi laikyčiau tuometinio gyvenimo principą: *viena galvoju, antra sakau, trečia darau...* Tai akivaizdus kelias, vedantis į moralinio daugiaveidiškumo diegimą, prisitaikėliškumą, o kartu - ir į asmenybės vertybinę degradaciją. Tačiau Mokyklą (o taip pat ir visuomenę, kaip minėta šio PAPA numerio Aktualijoje) nuo moralinio chaoso saugojo tipiškas autoritarinės valstybės požymis - *baimės šešėlis*: drausmės ir elgesio pažymių mažinimas, amoralaus elgesio vaikų karikatūrų talpinimas klasės ir mokyklos sienakraščiuose, jų svarstymas pionierių ir komjaunimo susirinkimuose, atitinkamas poveikis jų tėvams darbovietėse ir kt.

Visų šių drausminančių priemonių šiandien nebeliko... Kaip ir paties auklėjimo: jau pačioje Atgimimo pradžioje švietimo strategai pareiškė, kad vaiko auklėti nevalia,- reikia jam tik sudaryti sąlygas pačiam auklėtis... O atvykę Amerikos specialistai APPLE kursuose šiuo klausimu buvo dar radikalesni,- jie atvirai pareiškė, kad Mokykla atsako tik už vaiko mokymą ir lavinimą, o auklėti gali tėvai, Bažnyčia, visuomeninės organizacijos... (Pamenu, kokiais audringais aplodismentais mūsų mokytojai sutiko šią užsieniečių patirtį, išlaisvinusią mūsų Mokyklą nuo minėto deklaratyvaus tarybinių laikų auklėjimo...) Tiesa, strateginiuose mūsų šalies švietimo dokumentuose liko labai gražūs sakiniai apie auklėjimo/saviauklos svarbą, tačiau Kolegos vis dar vadovaujasi minėtuoju „gerą patyrimu“: *viena skaitau švietimo kaitos dokumentuose, antra galvoju, trečia darau pamokoje...* Beje, ši patirtis šiandien labai gaji ir nepriekaištingai veikia...

Taip mūsų Mokykla liko ir be auklėjimo, ir be „papildomų“ vaiko asmenybės vertybes, jo elgesį koreguojančių veiksnių („baimės“ vektorius...). Atvėrėme laisvojo auklėjimo šliuzo vartus: „Tegyvuoją demokratija! Tegyvuoją vaikų laisvės ir teisės!“. Kadangi nebuvo noro mokinius auklėti (beje, reikia sutikti, jog tai nepaprastai atsakinga ir sub-

tili misija...), tai mūsų jaunieji piliečiai ligi šiol liko ir be *poreikio saviuoklai*. Kitais žodžiais, vaikai ugdomi be moralinių principų (įsivaizduokime didmiesčio gatvėse zujančią gausybę nutrūktgalvių, vairuojančių automobilius be stabdžių...). Taip laisvojo auklėjimo šliuzo vandenys sudarė puikias prielaidas amoralumo šliužui vystytis ir daugintis¹⁸... Taigi galima teigti, kad *auklėjimo misijos atsisakymas Lietuvos pedagogikos mokslą privedė prie situacijos, kurią geriausiai apibūdina sąvoka **krachas***. Kitais žodžiais, strateginių ugdymo tikslų realizavimas patyrė „provalą“: atsisakius auklėjimo, turime tai, ką šiuo metu turime.

Kodėl esame „juodieji čempionai“? – Nepamirškime, kad čia kaltas ne tik auklėjimo būtinybės ignoravimas, bet ir šalies piliečių turtinės nelygybės mastai (žr. šio numerio PAPA Aktualiją): dažnas skurstančios šeimos vaikas išgyvena chronišką *pavydo* ir *pykčio* būseną, nes jis, pavyzdžiui, negali nešioti madingų džinsų, į mokyklą atvykti nauju motoroleriu ar madingu lengvuju automobiliu... (Beje, dažnam mokiniui minėtas emocijas generuoja ir sudėtingos ugdymo programos, „sunkiasvoris“ jų turinys kurį įveikia tik gabūs ar korepetitorių pagalba priimančios ugdytiniai...) Akivaizdu, kokiems savirealizacijos veiksams yra provokuojama tokia vaikiška asmenybė, – išsamesni komentarai nereikalingi... Todėl šioje situacijoje būtų nepaprastai aktualūs pokalbiai apie *gyvenimo tikslą, būties prasmę*... Juk būtent ir dabartinę ekonomikos krizę sukėlė ne kas kitas, o *egoistinis požiūris į materialines vertybes*. (Beje, paradoksas: šio sunkmečio metu jau nukentėjo ir net nusižudė nemažai milijardierių ir multimilijonierių...) Kiek daug dorinių ir dvasinių išvalgų ši tema gali suteikti tėvų ir vaikų pokalbiams, mokytojo ir mokinių diskusijoms! Deja, net etikos pamokos yra tiek scientifikuotos, kad apie jų auklėjamąjį poveikį geriau nekalbėti: mūsų ugdytiniai gerai žino, *kaip kokioje situacijoje reikia elgtis*, tačiau tos žinios įsitikinimais netampa...

Taigi, Auklėjimo reikšmė šių dienų šeimoje, mokykloje, visuomenėje yra išskirtinė. Tačiau, kaip bebūtų apmaudu, daug kas šio poveikio galia abejoja, – atseit, viską lemia aplinka, žiniasklaida, draugai, asmenybės genai... Reikia sutikti su šiuo argumentu, tačiau tik tada, kai tėvai savo vaikus palieka Likimui, o Mokykla iš jų daro specialistus, bet ne Žmones... Abejojantiems Auklėjimo galimybėmis norėčiau priminti keletą faktų. Pavyzdžiui, musulmonų specialistai mirtininkams indoktrinuoja tokias gyvenimo tikslo ir prasmės sampratas, kad šie laisva valia priiima savižudybės siekiamybę... Arba kitas pavyzdys. Rugsėjo pradžioje apsilankykime didesnės mokyklos paralelėse penktokų klasėse ir įsitikinsime, kokius auklėjimo stebuklus (ar moralinius nusikaltimus) per ketverius metus nesąmoningai atliko pradinukų mokytojos. Štai vienoje klasėje mokiniai sąmoningai dirba, jų mokymosi motyvacija ir elgesys naujam dalyko mokytojui nekelia jokių ryškesnių problemų... (Tiesa, didelė tikimybė, kad lapkričio mėnesį vaizdas šioje

---

¹⁸ Kaip žinia, mūsų vaikai pasaulyje pirmąją priekabiavimų, savižudybių, žiauraus elgesio ir kitais amoralumo parametrais, apie kuriuos PAPA numeriuose labai daug rašyta... Pavyzdžiui, viena baisiausių pasekmių yra ta, kad, kaip teigia Vilniaus licėjaus direktorius Saulius Jurkevičius, „Mokytojai nebeturi elementarių svertų, kaip būtų galima sudrausminti mokinį. Tai tampa tikra katastrofa. Lietuvos mokyklose – karo padėtis. Lūžta kaulai, liejasi kraujas, klesti patyčios ir smurtas. <...> Šiandien ne tik svarbu kelti mokytojų atlyginimus, bet ir garantuoti psichologinį ir net fizinį jų saugumą. Tai viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl krinta ugdymo kokybė ir jauni pedagogai neina į mokyklą. (Dialogas. 2007 12 21. Kalba pasakyta nacionaliniame mokytojų forume: Kaunas, 2007 12 15)

klasėje bus jau „normalus“ - mokytojų dalykininkų pastangų dėka didelės vaikų dalies sąmonėje mokymosi ir gyvenimo tikslai jau pradės deformotis: ryškės *konkurencingo specialisto* idealas, sėkmingai formuosis „egoizmo kupra“ ir kiti dvasinio neįgaliojo požymiai - pyktis, pavydas ir pan.)

Kitoje penktokų klasėje pastebėsime sunkiai suvaldomų mustangų bandą, kuri akivaizdžiai provokuos panašiam elgesiui ir dalyko mokytoją,- šis, suprantama, atsakys tuo pačiu... Todėl pamokoje - riksmas, keiksmas ir kiti „tvardomieji marškiniai“... (Silpnosio temperamento mokytoja, tikėtina, taps vaikų smurto auka... Po kelerių tokio „pedagoginio darbo“ metų, tikėtina, ji taps... nepakaltinama...) Trečioje penktokų klasėje - vėl akivaizdus „specifinis“ pradinukų mokytojos ketverių metų darbo rezultatas¹⁹ (jo vaizdą leidžiu susikurti gerb. Skaitytojui...).

Mieli Kolegos Ugdytojai, Ugdytiniai,

ekonominė krizė dabar tuština mūsų kišenę. Kadangi ją visi turime, todėl sunkmetį jaučiame ir jaudinamės... Paradoksas: *moralinė krizė* dar akivaizdesnė, tačiau apie ją beveik nekalbame... Matyt, todėl, kad ji orientuota ne į kišenę, o į dvasingumą ir sąžinę, kurių jau akivaizdžiai dažnas stokojame... Neturėdami šių vertybių tampame nejautrūs rezonansui - nejaučiame moralinės krizės pasekmių, išsaugome stoisą ramybę regėdami vaikus, žūstančius narkotikuose, besineriančius ant kaklo kilpą, šokinėjančius nuo daugiaaukščių namų stogų, smurtaujančius prieš savo bendraamžius ar tėvus...

Mielieji, nesigėdinkime būti *tikinčiais krikščionimis*, - *tikėkime* jeigu ne Dievo, tai bent visa nugalinčio Auklėjimo galia - žmogiškosios Meilės, Grožio ir Gėrio pergalė.

Nuoširdžiai - Albertas

2009 m. rugsėjo 1 d.

[Atgal](#)

---

¹⁹ Čia jau neverta kalbėti apie skirtingas lavinimo pasekmes, pavyzdžiui,- penktokų vokalinius įgūdžius, kai vienos klasės dauguma mokinių dainuoja diskantų, kitos klasės - altų diapazone, o trečiosios vaikai - tik urzgia (nes šios klasės mokytoja vietoje dainavimo sprendė matematikos uždavinius...).

BENDRASIS PROGRAMAVIMO DOKUMENTAS

EUROPOS SĄJUNGA

ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA

LIEUVOS DEMOKRATIŠKUMO
UGDYMO KOLEGIJA

KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

Praktikumas

Tęsiame publikacijų ciklą „Praktikumas“, kuriame talpinamos auklėjamosios temos iš Klasės auklėtojo knygos „Grožio ir Gėrio link“.

2.2.1. Rūpinimasis savo klasės garbe

Lolita Navickienė

Klasės auklėtojas yra panašus į laivo kapitoną, kreipiantį vairą reikiama kryptimi, siekiant saugiai bei išmintingai perkirsti jūras ir įplaukti į reikiamą uostą: abu jie – klasės vadovas ir kapitonas – rūpinasi savo įgulos gerove ir drausme, abu jie įveikia kylančias audras, abiem rūpi jų laivo garbė.

Integracija:

L. Navickienės spektaklio scenarijus „Dinderio nuotyčiai“;

S. Karalienės piešinys „Klasė“

Dorinis disputas

Ne kartą esate girdėję, kad klasė mokykloje yra tarsi šeima. Klasės auklėtojas atlieka mamos ir tėčio funkciją (juk jis ne kartą padėjo Jums spręsti lankomumo, mokymosi, drausmės problemas, draugiškai paguosdavo, užstodavo, patardavo, organizuodavo Jūsų gimtadienio mokykloje šventimą...), o jūs esate lyg jo vaikai, didžiąją dienos dalį praleidžiantys drauge. Perskaitykite vaikų mintis apie mokymąsi klasėje. Kurios nuomonės Jums pasirodys teisingiausios, artimiausios? Kodėl?

- *Klasė man yra panaši į mažą salelę, saugiai tūnančią kabinetų ir mokinių jūroje, kurioje aš galiu jaustis sava ir rami. Monika, 14 metų.*
- *Man svarbu klasėje su visais sutarti, nes jei su vienu pyksties – tai toje įtampoje reikia tūnoti visas 7 pamokas. Alfredas, 13 metų.*
- *Smagiausia jauties, kai atėjus į klasę su tavimi visi linksmi pasisveikina. Tada visas mieguistumas akimirksniu išgaruoja ir gera nuotaika lydi visą dieną. Justė, 14 metų.*

- *Smagiausia su klase leisti laisvalaikį. Tada atsiduri tarp gerai pažįstamų žmonių, su kuriais gali kalbėti ne tik apie šventinius dalykus, bet ir apie kasdienybę. Turiu klasės draugų, su kuriomis galiu pakalbėti apie tai, ko nepakalbėčiau su seserimi. Gabrielė, 16 metų.*
- *Suvokių, kad klasės draugai įeina į žmogaus gyvenimo istoriją. Vieni jų yra artimi, su kitais persimeti tik keliais sakiniais, tačiau palinkėčiau kiekvienam tokių klasės draugų, su kuriais visais baigus mokyklą norėtumėt susitikę pasisveikinti. Danas, 18 metų.*
- *Pradžioje atėjus į naują klasę visi mokiniai atrodo tokie išdidūs ir tolimi lyg kalnai, tačiau man, pradėjus kiekvieną draugiškai kalbinti, ledinės viršūnės ėmė tirpti. Manau, kaip tu jautiesi klasėje priklausai nuo tavęs paties. Živilė, 16 metų.*
- *Man smagu, kai trimestro rezultatai būna geri ne tik mano, bet ir visos klasės. Tada namie galiu pasigirti, kad mūsų klasė - geriausia tarp devintokų. Manau, kad tik mokiinių mokymosi rezultatai lemia, kaip yra vertinama tavo mokykla. Svarbu, kad klasės, sporto ir aktų salės būtų suremontuotos, bet tai - ne pagrindinė „vinis“. Svarbiausia - pati mokyklos dvasia. Tomas, 15 metų.*
- *Vieni klasėje sėdi arba nemokantys bendrauti, arba labai protingi, arba labai blogai nesimokantys. Bendros išvykos ar vakarėliai gali padėti klasę suvienyti, tačiau visi turi norėti būti kartu. Klasės auklėtojas vienas nepajėgus išspręsti visų problemų. Olia, 15 metų.*
- *Kaip kiekvienas kaimas turi savo kvailį, taip kiekviena klasė turi savo juokdarį, kuris trukdo mokintis ir kelia drausmės problemas. Nemanau, kad visi turi kentėti. Tėvas pasakojo, kad kiekvienas kaimas anksčiau turėdavo stiprų kalvį. Tik klasiokai gali patys spręsti drausmės problemas. Lietuviškas nuolankumas čia netinka. Lukas, 17 metų.*
- *Mane apima kažkoks apmaudas, kai pagalvoji, koks tu buvai trumparegis ir daugelį metų pykai su klasiokais. Dabar, kai iki mokyklos baigimo beliko kelios savaitės darosi nenusakomai graudu vien nuo tos minties, kad reikės išsiskirti. Juk galėjome draugauti ne tik 11 ir 12 klasėje. Galėjome būti kaip šeima jau nuo penktos. Albertas, 18 metų.*
- *Kai aš susipykstu su suolo drauge, tai mano mama iš karto pastebi, kad mane kažkas slegia. Aš vis galvoju, kodėl taip atsitiko, kaltinu save ir Daivą, kad nei aš, nei ji nenorėjom nusileisti. Nuo santykių klasėje priklausai, ar aš noriu eiti į mokyklą ar ne. Kad mokykloje gerai jaustumėsi, vien noro mokytis nepakanka. Simona, 13 metų.*
- *Man skaudu, kad keli klasiokai nesupranta, jog nuo jų mokslų priklausys ateitis. Gaila ir klasės auklėtojos, kuri praėjus I semestru pateikė lankomumo suvestines: mūsų klasė praleido daugiausia nepateisintų pamokų. Tokie ir džiaugiasi, kad mes blogiukų klasė. Tik įdomu, ar jie džiaugsis, kada blogiausia išlaikys egzaminus? Adomas, 15 metų.*

Dorinis disputo tęsinys

1. Kuri mokinių pateikta mintis Jums pasirodė artimiausia, teisingiausia?
2. Ką Jums reiškia klasė? Ką kiekvienas klasiokas gali padaryti, kad bendras klasės klimatas būtų kupinas draugiškumo, atjautos, pagalbos?

3. Ar sugebate savo klasėje išvengti patyčių? Ar galėtumėte sudrausti besityčiojantį draugą?
4. Ar Jums rūpi Jūsų klasės garbė?
5. Ar galėtumėte apibūdinti savo svajonių klasę?

Ugdomosios veiklos nuostata

Pažvelkite į šį paveikslą, kuriame pavaizduota mokyklos klasė. Ar joje besimokantys mokiniai jaučiasi laimingi? Atidžiai apžiūrėkite paveiksle vaizduojamas detales. Ar šioje klasėje vyrauja savitarpio supratimas, ar įtampa? Ar dažnos šioje klasėje drausmės problemos? Ar norėtumėte tokioje klasėje mokintis? (Paveikslo „Klasė“ demonstravimas).

Dorinis disputas

Palaikau Jūsų nuomonę, jog ši klasė atrodo jauki: žydi gėlės, ramiai kalbasi mokiniai, pro langus šviečia saulė, darbinė aplinka yra maloniai įprasta, tvarkinga, nesimato sulaužytų daiktų ar baldų, tad joje mokintis sutiktų daugelis. Tačiau neveltui liaudies išmintis sako, jog pripratimas – antras prigimimas. Tad gražiausia aplinka ar materialinių priemonių gausa negali atstoti klasės draugų. Jų interesai, daugelio metų draugystės patirtis, bendri siekiai ir įpročiai verčia rūpintis vieni kitais, nelikti abejingu.

- Kokios problemos pasitaiko klasėje? Atsakytumėte, jog kivirčiai, tarpusavio santykių aiškinimasis, drausmės problemos, išgyvenimai dėl vieno ar kito klasioko elgesio, mokymosi ar lankomumo rezultatai, netektys klasioko šeimoje, kuomet bendruomenės palaikymas tampa ypač reikšmingas.
- Apsvarstykite šiuo metu aktualiausias Jūsų klasės problemas.
- Kaip vertinate savo klasės mokymosi, lankomumo rezultatus, lyginant su paralelinėmis klasėmis?

Kaip negali šeima jaustis laiminga, jei nors vienas jos narys išgyvena kažkokias problemas, taip ir visa klasė neturėtų likti abejinga, jei nors vieno klasioko gyvenimas slysta ne tuo keliu. Pabandykime pradžioje susipažinti su spektaklio scenarijumi „Dinderio nuotyčiai“²⁰:

- Kokias problemas išgyvena pagrindinio herojaus Dinderio klasė?
- Ar yra Jūsų klasėje tokių „dinderių“?
- Ar problemų sprendimo variantą, kurį pasirinko Dinderio klasė, galima panaudoti sprendžiant kylančias problemas?
- Pasidalinkime rolėmis ir pradžioje paskaitykime tekstą garsiai. (Mokytojas taip pat gali pasirinkti Auklėtojos ar Muzikos mokytojos rolę. Vėliau mokiniai gali roles išmokti mintinai ir suvaidinti tėvų susirinkimo metu ar kokios mokyklos šventės proga).

---

²⁰ Scenarijus sukurtas remiantis A. Antonovo pasaka „Antraklasio ir antramečio nuotyčiai“ ir J. Šukio novele „Ai ai ai“.

Dinderio nuotyčiai

Veikėjai:

Dinderis _____	Auklėtoja _____
Senelė _____	Dūdauskas _____
Adelaida _____	Direktorius _____
Muzikos mokytoja _____	Domas _____

Dėdės Jono bendradarbiai:

1 _____
2 _____
3 _____

Petro draugai futbolininkai:

1 _____
2 _____
3 _____
4 _____

Klasės draugai:

1 mokinys _____
2 mokinys _____
3 mokinys _____
4 mokinys _____
5 mokinys _____
6 mokinys _____

7 mokinys _____
8 mokinys _____
9 mokinys _____
10 mokinys _____
11 mokinys _____
12 mokinys _____

I. Mokykla. Į klasę sueina mokiniai. Zuja tarp suolų, visi tarpusavyje guviai kalbasi, teiraujasi kas atliko namų darbus...

1 mokinys: Ar padarė kas nors geografiją? Gal kas gali parodyti, kur yra Burkina...

2 mokinys: Aš pažįstu ją, vakar kartu ledinukus pirkom. Ji iš kampinio mūsų gatvės namo...

1 mokinys: Ne Burkina Natalija, bet Burkina Faso valstybėlė!

Visi juokiasi. Ateina Petras Dinderis. Pradeda tampyti mergaites už kasų. Iš kito klasioko atima sąsiuvinį ir pradeda mojuoti juo prieš pat nosį...

3 mokinys: Na, kol Petro nėra, tai visi ramiai laikosi, kai tik pasirodo - tai, kaip pagreitintam filme viskas lakstyt pradeda...

Pasigirsta skambutis. Muzikos pamoka. Įeina muzikos mokytoja.

Mokytoja: Laba diena! Pamoką pradėsime su daina. Pakartokime šią melodiją... (Klasė gali padainuoti savo mėgstamą dainą)

Mokytoja: Na, o dabar sėskitės. Prisiminsime muzikos istoriją...

Visi įsikniaubia į savo sąsiuvinius ir sulauko kvėpavimą. Mokytoja pradeda vartyti žurnalą ir pažvelgia į klasę.

Mokytoja: Na, tai šį kartą .... Dūdauskas!

Visi lengviau atsikvepia. Dūdauskas lėtai eina atsakinėti.

Mokytoja: Na, balandėli, papasakok, ką žinai apie Čiurlionio kūrybą?

Dūdauskas: Lietuvių dailininkas ir kompozitorius Čiurlionis...

Mokytoja: ...Mikalojus Konstantinas. Tu, balandėli, matyt, neįsivaizduoji, kas per žmogus buvo Čiurlionis! Tai lietuvių dailės ir muzikos šlovė, mūsų tautos pasididžiavimas,

tai nepakartojamas talentas, kurio vardą įvairiose šalyse įžymiausieji menininkai taria su giliausia pagarba! Tai žmogus, kuris, Maksimo Gorkio žodžiais tariant, skamba išdidžiai! Negalima abejingai ne tik kalbėti, bet ir galvoti apie Čiurlionį ir jo nemarią kūrybą! Na, žinoma, aš ir liečiau papasakoti apie jo kūrybą. Apie visiems žinomas simfonines poetas „Jūra“ ir „Miške“, fortepijonines fugas, kanonus, sonatas, mazurkas, polonezus, noktiurnus... O kur dar chorinės dainos ir dėmesys lietuvių liaudies dainai! Jis juk vienas pirmųjų lietuvių muzikos kritikų, teoretikų ir publicistų! Kaip nepaminėsi jo, kaip dailininko nuopelnų! Jis kūrė spalvotą muziką ir tapė muzikalius paveikslus... Užteks! Gali sėstis! Trys! Matau, kad šį tą žinai apie Mikalojaus Konstantino Čiurlionio kūrybą.

Dūdauskas: Bet...

Mokytoja: ...Na, gi sakiau, jog šį tą žinai! Sekantis... (*Vėl visi įsikniaubia į sąsiuvinius*).

Mokytoja: Šį kartelį pažiūrėsim, kaip Dinderis laikosi? (*Vėl visi lengviau atsідūsta...*)

Mokytoja: Ką tu žinai, Dinderi, apie šio genialaus dailininko kūrybą?

Dinderis atsistoja ir, žiūrėdamas į lubas, tyli.

Mokytoja: Tai vėl, kaip visada nepasiruošei? Sėsk, du!

Dinderis: O taip nepedagogiška.

Mokytoja pakelia galvą nuo žurnalo.

Mokytoja: Kodėl?

Dinderis: Pažymį reikia ....motyvuoti.

Mokytoja: Kaip...motyvuoti?

Dinderis: Na, paaiškinti, kodėl du, o ne dešimt.

Mokytoja: Paaiškinti, bet juk, mielas, pats nė žodžio neištarei! Ir taip aišku!

Dinderis: Kas aišku? Juk ar nėra pasakyta: žodžiai – sidabras, tylėjimas – auksas.

Mokytoja padeda akinius ant stalo ir trina kaklą.

Dinderis: Ir dar... Pamokos pradžioje nesukūrėt tinkamo psichologinio klimato, skatinančio temą prisiminti, verčiančio aktyviai įsijungti į darbą.

Mokytoja: Kaip ...nesukūriau...

Dinderis: O taip! Tiesmukai paklausėt „Ką tu žinai, Dinderi, apie šio genialaus dailininko kūrybą?“ O juk reikėjo: „Mokiniai, kas jums buvo užduota? Kas žinot? Niekas nežinot? Ai ai ai... Apie genialaus kompozitoriaus ir dailininko Mikalojaus Konstantino Čiurlionio kūrybą pasiskaityti Jums buvo užduota. Prisimenat, kad praėjusią pamoką kalbėjom...? Neprisimenat? Niekas neprisimenat? Ai ai ai... Na, tai mums apie šį menininką ateis priminti Petras Dinderis“. Va, šitaip reikėjo, mokytoja!

Mokytoja nustemba ir griežtai taria...

Mokytoja: Na, Petrai, su tavim reikia geležinės kantrybės... Duokš pažymių knygelei! (*Mokytoja rašo du*).

3 Mokinys: Mokytoja, Dinderis ir pats geležinės kantrybės turi. Anądien vandens į burną prisėmęs pabandė ant žarijų pasėdėti. Tikėjosi, jog burnoj vanduo užvirs...

Visi juokiasi. Nuskamba skambutis. Vaikai dedasi knygas ir išbėga iš klasės. Dinderis lėtai išėina paskutinis.

II. Dinderio namai. *Pasirodo jo senelė. Dengia stalą, deda lėkštes, išdėlioja maistą. Ateina Dinderis.*

Senelė: Tai parskrido mano balandėlis! Tai pavargo, išseko...Ko toks liūdnas? Vėl nepasisekė? Kiek šiandien parnešei? Ar pavyko matematiką išsitaistyti?

Dinderis: Matematikas šešis parašė.

Senelė: Tai kas šį kartą mano proto bokštą nuskriaudė?

Dinderis: Muzikos mokytoja... Nežinojau, ko ten Čiurlionis pripiešė...

Senelė: Čiurlionis... „Jūros sonata“, „Pavasario sonata“, „Piramidės“... Toks grožis... Ai, ai ai... Na, Petriuk, aukseli, pažadėk man, kad mokysies.

Dinderis sėda valgyti sumuštinių ir pilna burna marma...

Dinderis: Pažadu..

Senelė: Pažadėk, kad netingėsi...

Dinderis: Pažadu...

Senelė: Ar tau negėda mūsų šeimai gėdą dėl savo mokslų daryti?

Dinderis: Gėda!

Senelė: Tai ar tu daugiau taip nedarysi?

Dinderis: Nedarysiu!

Senelė: Tai ar pažadi?

Dinderis: Pažadu!

Senelė išeina po nosim sau kažką niurnėdama...Dinderis, likęs vienas, pakyla nuo stalo, sėdasi ant scenos krašto ir pradeda svajoti.

Dinderis: Kaip man nusibodo mokslai... Ką čia man tokio sugalvojus, kad mane visi gerbtų, vertintų... Reikia išeiti į pensiją! Gyvenčiau ramiai, nereikėtų dirbti. Išleistų mane, kaip pridera, garbingai. Pavyzdžiui, kaip dėdę Joną. Pasakė jam tada direktorius gražią kalbą...

Į sceną ateina direktorius ir keletas moterėlių, nešinos ažuolo lapų vainiku. Dinderis užsisvajoja...

Direktorius: Kaip gaila, kad mus palieka toks žmogus! Jūs visada būsite laukiamas! Jūsų patyrimas ir žinios mums dar labai praverstų, bet Jūsų apsisprendimo mes negalime nepaisyti.

1 Bendradarbis: Jūs visada išliksit mūsų širdyse – toks geras, protingas, reikalingas ir savas!

2 Bendradarbis: Mes didžiuosimės, jog mums teko garbės dirbti kartu su Jumis!

3 Bendradarbis: O čia nuo mūsų kolektyvo Tamstai kuklus pagerbimo ženklas.....

Tuo metu visi ima pamažu trauktis nuo Dinderio gilyn į sceną. Į kambarį įeina senelė. Rankose ji neša rankšluostį ir priėjusi prie svajojančio Petro uždeda jį jam ant kaklo. Petrui atrodo, jog tai – ažuolo vainikas ir jis palaimingai šypsosi.

Senelė: Užtenka, balandėli, svajoti. Eik ruošti pamokas. Jau vakaras.

Petras atsitokėja, atsidūsta ir liūdnai išeina...

III. Mokykla. Į klasę suguža mokiniai. Ateina ir Dinderis.

4 mokinys: Tai kokio psichologinio klimato reikės šiandien Dinderiui?

Dinderis: Palikite mane ramybėje! Aš išeinu!

Visi klasiokai: Kur?!

Dinderis: Į pensiją! Į užtarnautą poilsį! Užteks!

5 mokinys: Tai ką tu pensijoje veiksi?

Dinderis: Memuarus rašysiu! Taip įeisiu į istoriją! Pamatysit, kažkada šiai mokyklai suteiks mano vardą! Jie labai manęs prašys! O aš galvosiu, delsiu, kol, pradžioje gerai viską apsvarstęs, sutiksiu. Jūs visi norėsite būti su manimi pažįstami, o aš tada jūsų juokelius ir nuodėmes prisiminsiu... Su vienu sveikinsiuos, su kitais – ne! Su vienu sveikinsiuos, su kitais – ne...

Tyliai į klasę įeina auklėtoja.

Auklėtoja: Laba diena! Gerai, kad Petrą klasėje radau. Susėskit trumpam į suolus. Turime apspręsti vieną rimtą reikalą...

Dinderis: Aaa.. Parūpo mano reikalai.. Išsigandot...

Auklėtoja: Ko išsigandom?

6 mokinys: Na, tai, kad Dinderis, auklėtoja, mus palieka...

Auklėtoja: Kaip tai palieka?

7 mokinys: Jis į ankstyvąją pensiją išeina...

Auklėtoja: Tai ši kartą į pensiją.. Na, kol į pensiją išeis, tai mūsų klasė nusprendė dar vieną reikalą su Petreliu išspręsti...

Dinderis: Kokį reikalą? Aš jokių reikalų jau čia neturiu...

8 mokinys: Vis tik dar vienas yra!

Auklėtoja: Pirma, (*visa klasė skanduoja*) tavo elgesys neatitinka mokinio elgesio taisyklių. Antra, mokaisi prastai. Trečia, visai neruoši pamokų. Ketvirta, mus tai privertė imtis konkrečių priemonių. Penkta, tavo kaimynė Adelaida bus tau buksyras...

Dinderis: Kaaass??? Fakyras, eleksyras, suvenyras?

Adelaida: Buksyras! Mes nuo šiol, Petreli, kartu ruošime pamokas, ir aš žiūrėsiu, kad tu per anksti į pensiją pats neišeitum ir mūsų visų neišvartum. Supratai?!

Dinderis: Supratau...

Auklėtoja: Gerai, vėliau dar viską apsvarstysim. Dabar jau greit skambutis. Pasiruoškite pamokai..

Vaikai išeina. Lieka tik du mokiniai.

9 mokinys: Na ir gerai, kad Adela sutiko padėti tam mūsų Dinderiui.

10 mokinys: Na, ji tik viena gali tai padaryti. Mokosi ji geriausiai, ir stipri, kaip koks berniokas..

9 mokinys: Tai todėl, kad ji karate lanko. Aš mačiau, kaip Adela treniruočių metu vyresnių klasių berniukus per petį lengvai permesdavo...

10 mokinys: Gal ji nors kiek apramins Dinderį...

IV. Dinderio namai. Senelė dengia stalą. Namu grįžta visai liūdnas Dinderis.

Senelė: Ach, pasirodė mano balandėlis! Tai pavargęs, tai išalkęs... Jei būtų mano valia, tai visi vaikai vieną mėnesį mokytųsi, o kitą ilsėtųsi... Ko toks liūdnas? Vėl nepasisekė? Tai kiek šiandien parnešei? Ar pavyko muziką išsitaistyti?

Dinderis: Muzikantė šiaip taip šešis parašė.

Senelė: Tai kas ši kartą mano džiaugsmelį nuskriaudė?

Dinderis: Litanistė... Nežinojau, neveikiančiosios rūšies dalyvių...

Senelė: Ai ,ai ai... Petreli! Na, pažadėk man, kad mokysies.

Dinderis sėdi priešais sriubos lėkštę ir liūdnai į ją žiūri..

Dinderis: Pažadu..

Senelė: Pažadėk, kad netingėsi...

Dinderis: Pažadu...

Senelė: Ar tau negėda mūsų šeimai gėdą dėl savo mokslų daryti?

Dinderis: Gėda!

Senelė: Tai ar tu daugiau taip nedarysi?

Dinderis: Nedarysiu!

Senelė: Tai kas dar širdelę kankina?

Dinderis: Senele, man klasė nusprendė skirti buksyrą...

Senelė: Ką? Eleksyrą? Juvelyrą? Suvenyrą?

Dinderis: Suvenyrą... Eleksyrą... Buksyrą!!! Tu tik gali įsivaizduoti, kad nuo šiol mūsų kaimynė Adela padės man mokintis... Ji juk pirmūnė. Jai gerai... Na, trumpiau, tikrins mane ir neduos ramiai gyventi...

Senelė: Oooo, kokia ji puiki mergaitė! Anądien man pieno nupirko, šiukšles išnešė. Tikra darbštuolė...

Skambutis į duris... eina Adelaidė. Dinderis sėdi piktas ir tyli.

Senelė: Sveika, sveika, Adela. Užėik, brangioji. Tai ačiū, kad sutikai mūsų Petriukui padėti. Jis protingas vaikas, tik labai mokykloj pavargsta, tai ir nespėja visko. Dabar tokios programos...

Adelaida: Programos nemažos, bet jei klasėje klausai, namuose dar truputi pasėdi - viskas klojasi puikiai.

Senelė: Netrukdysiu. Jūs tik mokinkitės.

Senelė išeina. Dinderis tyli ir mąsto, kaip išsisukti iš tokios padėties. Iš už scenos girdisi šūksniai...

Iš už scenos 1 futbolininkas: *Petrai, išėik futbolą žaisti!*

Adelaida: Na, tai pradėsim nuo matematikos. Tas uždavinys truputi suktas, tai reikia jį panagrinėti nuodugniau.

Dinderis: Aš, Adela, negaliu.

Adelaida: Kodėl?

Dinderis: Tu, žinoma, vargšėlė, būdama geros širdies, nieko nežinėjai, bet aš tau pasakysiu didelę paslaptį: aš sergu sunkia ir nepagydoma liga.

Adelaida: Kokia dar liga?

Dinderis: Somnambulizmu!

Adelaida: O kas čia tas Som...nam...bu...lizmas?

Dinderis: Tai labai baisu. Žmogus vaikšto naktimis stogais, neišsimiega, todėl nepailsi, o dieną negali susikaupti, galva gerai neveikia. Jis į jokių garsus nereaguoja, nieko nebijo, tik jo negalima vardu šaukti, nes tada atsibudęs gali nupulti iš aukštai ir užsimušti. Va, todėl man mokslai ir prastai einasi...

Adelaida: Tai, kaip tau, Dinderi, pasisekė! Aš tau padėsiu!

Vėl pasigirsta balsas iš už užkulisių 2 futbolininkas: „Dinderi, jau visi susirinko! Eime futbolą žaisti!”

Dinderis: Tu tiesiog negali įsivaizduoti mano būsenos...Atrodo užmiegi, o paskui pasijauti viską lyg pro sapnus matąs. Va, atsistok ir užsimerk. Ištiesk į priekį rankas ir eik į priekį, eik...

Nelauktai į kambarį įeina senelė. Pamačiusi Adelaidą vaikščiojančią užsimerkusią ir atstatytomis rankomis, išsigąsta.

Senelė: Adele, vaikelis, kas tau? Tai jau nuo to mano Petriuko visokiom užmačiom užsikrėtei.. Jis bet ką gali iš proto išvaryti...

Dinderis: Senele, ji tikrai užsikrėtė. O aš nelauktai kažkaip negerai pasijaučiau. Eisiu geriau į lauką, ant suoliuko pavėsėlyj pasėdėsiu, knygutę paskaitysiu...

Dinderis slenka link užkulisių. Adelė ryžtingai eina paskui.

Adelaida: Gerai, eime. Abu pasėdėsim, matematikos knygutę paskaitysim... Palauk, Dinderi, kur tu?!

V. Kiemas. Įeina Petro draugai futbolininkai. Įbėga uždusęs Dinderis.

Dinderis: Fu, vos pabėgau... Greita man pasitaikė... Kaip šaunu, kad visi susirinkote!

1 futbolininkas: Tai ką, Dinderi, buksyras persekioja?

2 futbolininkas: Išves, išplukdys ji tave, Petrai, į švarius vandenis...

3 futbolininkas: Vyr'ai, galim lažintis, kad greit Dinderis be matematikos, kaip be bulvių traškučių negalės gyventi...*(visi juokiasi)*.

Dinderis: Ką čia niekus tauziji... Jau geriau aš vienas abu mūsų bulvių laukus nukasiu, kad tik nereikėtų su Adele mokintis...

4 futbolininkas: Oi, kiek traškučių iš dviejų laukų išeitų...

5 futbolininkas: Užtenka plepėti, eime žaisti, nes greit pradės temti...

Dinderis: Eime, eime...*(tarsi sau)*. Neleisiu, kad mane tas buksyras už parankytės vedžiotų. Nebūčiau aš Petras Dinderis... Iš ties, juk somnambulizmas - labai rimta liga...

VI. Vakaras. Su produktais grįžta namo Adelė.

Adelaida: Na, ir dienele.. Buksyro vaidmuo nėra visai jau toks lengvutis... Protingas tas Petras, tik tinginys didelis... Nespėjau nė mirktelti, o jis ir pabėgo... futbolą žaisti... Palaukiau, norėjau lietuvių kalbą paaiškinti - vėl išsisuko. Ir būk tuo buksyru, jei gudrus...

Staiga Dinderis iš už Adelės nugaros iškiša galvą. Jis apsirengęs tik su pižama. Eina į priekį atstatęs rankas ir laipioja per laiptus... Adelė jį pamato ir išsigąsta.

Adelaida: Oi, kas gi čia? Žiūrėk, mano matematikas... Bet gi jis tik su pižama. Jau vakaras... Lauke šalta... Gal jis išties serga? O mes nusprendėm kankinti žmogų... Staiga pasigirsta katės kniaukimas ir Dinderis išsigąsta.

Dinderis: Psik, Piratel! Tai nelabas katinas...

Adelaida: Tai, sakai, somnambulizmu sergi... Į jokių kitų garsus nereaguoji, tik į savo vardą atsišauki...

Adelė grėsmingai pradeda artėti prie Dinderio.

Adelaida: Nusibodo man tavo visokie juokeliai! Ne aš, bet tu ateityj be duonos ir darbo sėdėsi! Kas tave kur norės imti! Pašlemėkas ir tinginys tu, o ne somnam somnam...pftu! Lunatikas! Pats ruoši pamokas!

Adelė supykusi palieka viduryj salės stovintį Dinderį. Kiek vėliau, Dinderis išeina iš salės.

VII. Dinderio namai. Įeina susinervinusi senelė. Atsisėda prie stalo. Jos galva aprišta rankšluosčiu

Senelė: Na, kur gi jis dingo? Visai mane pribaigs tas Petras... jau neturiu jėgų. Lova paklota, rūbai šalia sudėti, o vaiko - nėra...

Nemačiom įsėlina Dinderis ir tyliai užsikloja antklode.

Senelė: Auginau jį, mylėjau, tikėjau, kad senatvėje bus man džiaugsmas. Mažas toks geras vaikas buvo. O dabar - tikra gėda. Einu per miestelį ir bijau ką sutikti. Tai viena kaimynė pašnibždės „Ar tu žinai, ką tavo anūkėlis iškrėtė?“. Kita saldžiai tarstels: „Ar girdėjai, kaip tavo Petrelis...“ Vaclovai, vyreli mano brangiausias! Lengva tau mūsų žemelė... Kad tu žinotum, kaip man nelengva...

Senelė griebiasi už širdies. Dinderis išsigandęs šoka iš lovos...

Dinderis: Senele! Kas tau? Aš jau grįžau...

Senelė: Pakviesk, vaikelį, greitąją...

Petras veda senelę ir abu išeina iš scenos..

VIII. Mokykla. Į klasę sueina mokiniai.

11 Mokinys: Tai tu žinai, kad Dinderis labai pasikeitė?

12 Mokinys: Na, nenuostabu... Kai Adela kuo nors užsiima, tai pokyčiai greit pasima-
to...

Į sceną įeina Adelaida. Paskui ją nelabai ryžtingai pėdina Dinderis.

Dinderis: Adela, tu nepyk ant manęs... Aš, čia...va... kaip čia pasakius... na... sėdėjau
prie matematikos 356 uždavinio ir nežinau, koks tikslus atsakymas turėjo gautis... Koki
tu gavai? Gal gali pasakyti?

Adelaida: Iš taško A į tašką B pirmasis traukinys atėjo 15 min. greičiau.

Dinderis: Tai gerai! Ir aš tokį patį atsakymą gavau...

Į klasę įeina auklėtoja.

Auklėtoja: Petrai, ar turi šiandien sąsiuvinį su vakarykščiu rašiniu?

Dinderis: Turiu.

Auklėtoja: Tai gerai. Duok man. Norėčiau jį jaunųjų literatų konkursui pasiūlyti..

Klasiokai: Oooooo!!! (*Visi klasiokai žiūri į Dinderį ir stebisi.*)

12 Mokinys: Tai gal pakils mūsų klasės vidurkis, jei jau Dinderis mokyti pradėjo?!

IX. Dinderio namai. Senelė, nelabai gerai jausdamasi dengia stalą, įeina Petras. Jis puola padėti jai dengti stalą.

Senelė: Mano džiaugsmelis sugrižo! Sėsk greičiau prie stalo. Pavalgydinsiu aš savo ba-
landėlį, sriubytės įpilsiu..

Dinderis: Senele, aš pats!

Senelė: Tai kas čia dabar pasidarė? Nepatinka, kaip stalą padengiau, kaip sriubytę
išviriau?

Dinderis: Tu sunkiai sirgai, senele, todėl noriu tau padėti. Be to, aš jau didelis.

Senelė: O kaip tau šiandien lietuvių sekėsi? Kaip matematika?

Dinderis: Matematikos namų darbus gerai padariau, lietuvių rašinių auklėtoja pasiūlė į
mokyklos jaunųjų literatų konkursą, ...

Senelė labai nustebusi žiūri į Dinderį.

Senelė: Tai tu man pažadi, kad mokysies?

Dinderis: Pažadu..

Senelė: Kad netingėsi?

Dinderis: Pažadu... Dar pažadu nedaryti mūsų šeimai gėdos...

Senelė: Oi tu mano akių šviesa!

Suskamba į duris. Ateina Dinderio draugas.

Senelė: Sveikas, sveikas.. Užsik, vaikel, užsik... Ir kas čia mano Petriukui pasidarė?
Gal čia jį ta darbštuolė Adelė paveikė, o gal tas vaikščiojimas atkištomis rankomis į
priekį? Čūdai.. Čūdai....

Senelė išeina..

Dinderis: Sveikas, Domai, užsik. Aš pamokas paruošiu ir tada eisim futbolą žaisti.

Domas: Žinai, Petrai, aš pas tave truputi kitu reikalu atėjau...

Dinderis: Kokiu?

Domas: Kiek anksčiau man klasiokai papasakojo, kad tu sirgai somnambulizmu. Žinai,
man atrodo, kad ir pas mane tokie patys simptomai. Mokslai prastai eiti pradėjo, kati-
nas Piratas naktimis aplink namus šliaužioja...

Dinderis: Žinau, viskas aišku! Sergi! Tačiau aš žinau, kaip tau padėti. Vienas vaistas
yra garantuotas! Somnambulizmu susergama nuo tingėjimo ir šykštumo. Kaip žinai, ir aš

darbštus nebuvo. Dar koks skūpas. Ir tu ne dosnus. Pamėni, kaip valgykloje man atsi-
kast bandelės nedavei. Aš kai pradėjau Adela pyragaičiais po 90 centų vaišinti, visas
sornambulizmas praėjo. Tai tu, brole, man ryt po pirmos pamokos ir nuperki tą bize
su biskvitu. Taip po savaičių kelių ir neliks jokios ligos! Pamatysi...

Papildomai šią temą dar galima nagrinėti:

1. **Gerumo diena (03-06):** Paskelbkite savo klasėje akciją - „Gerumo diena be pykčių“. Pamė-
ginkite tą dieną puoselėti klasėje draugiškumą, nustebinti draugus kokia malonia smulkmena,
geru žodžiu. Vėliau patarkite, kas buvo sunkiausia, lengviausia, maloniausia? Kas pavyko, o
kas - ne?
2. **Tarptautinė vaikiškos knygos diena (04-02):** Surenkite klasėje popietę „Mano mylimiausia
knyga“. Renginio metu paskatinkite mokinius pasidalinti įspūdžiais, leiskite jiems pristatyti
savo mėgstamą knygą, paaiškinti, kodėl ji ypač patiko? Aptarkite skaitymo reikšmę. Ką jis
gali duoti naudingo? Paskatinkite mokinius apsilankyti internetinėse svetainėse, į
www.google.lt paiešką įvedę raktinius žodžius „vaikų kūryba“. Paskatinkite mokinius panag-
rinėti savo mintis ir jausmus, drauge su klase atliekant bendras užduotis ar vykdant bendrą
veiklą? Raskite atsakymą į klausimą: „Kas padeda sutelkti klasę?“
3. **Tarptautinė vaikų gynimo diena (06-01):** Artėjant šiai minėtinai datai suaugusieji raginami
galvoti apie vaikus, rūpintis jų saugumu. O ką patys vaikai savo klasėje gali padaryti, kad bu-
vimas kartu taptų sklandesnis, geresnis, saugesnis? Ar turi mokiniams rūpėti jų klasės mo-
kymosi ar mokyklos lankomumo rodikliai? O gal pakanka, jog kiekvienas rūpintųsi tik savimi?
Kodėl?

Atgal

Po dešimties metų

Auklėtoja Akvilė

Liepos mėnesio pradžioje lašėjo liepos, ir rodos visas Lauksodžio miestelis virto dideliu kvepiančiu koriu. Norėjosi vaikščioti siauromis, vešliais medžiais apšodintomis gatvelėmis, nuklysti į visai greta stūksančius mėlynių paklotėmis nusėtus pušynus ir gerti į save tą kvepiančią tylą, taip reikalingą triukšmo ir klegesio išvargintoms galvoms.

Mokytoja Akvilė kaip tik ir sėdėjo ant suolo po šimtametės liepos lapija ir klausėsi visa nustelbiančio bičių gaudesio. Buvo pati atostogų pradžia. Niekur skubėti nereikėjo ir vien tik mintis, kad prieš akis dar visos atostogos, vertė šypsotis. Nelauktai suskambo mobilus telefonas. Numeris buvo nepažįstamas. „Keista...“ - pagalvojo muzikė. „Mokslo metai jau pasibaigė, mokiniai pabiro į visas puses lyg žirniai nuo stalo...“ Jai atsiliepus, telefono ragelio gale pasigirdo toks pažįstamas ir malonus balsas:

- Laba diena, auklėtoja! Kaip gyvenate? Kaip jaučiatės mokslo metams pasibaigus?

Tai čia juk jos Sauliukas! Moteris akimirksniu pažino savo buvusį auklėtinį, kadais pravardžiuojamą Kaminu. Aukšto ūgio, ugninių plaukų vaikinukas buvo švelnaus, geraširdiško būdo ir mylimas tiek mokytojų, tiek klasės draugų. Sauliaus balsas buvo visai nepasikeitęs, tad jis tokia gerai jai pažįstama greitakalbe ir pabėrė:

- Auklėtoja, mes jau dešimt metų, kaip baigėme mokyklą, tad nusprendėme organizuoti klasės susitikimą! Norime Jus pakviesti kitą savaitę atvykti į Padujos kaimo turizmo sodybą. Nuo Lauksodžio gal bus tik koks dvidešimt kilometrų. Atvažiuokite, auklėtoja. Visi labai prašė.

- Na žinoma, kad būsiu! - entuziastingai patikino Saulių muzikė ir pasitikslinusi kaimo turizmo sodybos koordinatas, ėmė mąstyti, ką reikės papasakoti dešimt metų nematytiems savo buvusiems auklėtiniais. Nusprendė paimti nuotraukų, kuriose atspindėjo jos pirmosios laidos organizuotų gražiausių renginių vaizdai. Vienose dar visai mažytė Monika, Snaigė, Sauliukas vaidino beždžioniukų diskotekoje, kitose - sukosi poros mokyklinės dramos premjeroje, dar kitose - akimirkos iš „Dainų dainelės“ konkurso. Dar paims jų, dvyliktokų, rašytus laiškus ateičiai, kuriuos jie paliko auklėtojai saugoti... „Bus smagu“, - pagalvojo.

Grižus namo ir pradėjus vartyti senus albumus, atgijo jų, antrojų, krėstos linkmos išdaigos, buvusios nuoširdžios klasės valandėlės, jos, dar jaunos, organizuoti žygiai Melsvio ežero apylinkėmis... Kiek tuomet kalbų prie laužo buvo, meilės prisipažinimų ir nusivylimų. Prisiminė dar ir dešimtokų egzaminus ir tą sukauptą rimtį, fotografuojantis paskutinio skambučio proga. Tuomet ji, Akvilė, dar buvo jauna, graži, išvaizda nedaug kuo skyrėsi nuo vyresniųjų klasių mokinių, o ir kunkuliuote kunkuliuo tuos nutrūktgalvišku entuziazmu, kai galėdavo ištisas valandas leisti su vaikais mokykloje, pamiršusi šeimą ir asmeninį gyvenimą.. Gal todėl ir buvo mylima, mėgiama ir drausmės problemų neturėjo... Kolegos Akvilei pavydėjo „tokios“ klasės, tačiau nedaugelis jų suvokė, kokių pastangų dėka buvo pasiekta ši dvasinė auklėtinų „kokybė“.

Dvidešimt pedagoginio darbo metų prabėgo greit... Tačiau ir dabar, būdama virš keturiasdešimties, ji atrodė beveik nepasikeitusi, tik plaukus nešioja kiek ilgesnius, ne berniokiškai apkirptus.

... Sutartą dieną ir valandą, pasipuošusi nauja palaidine, Akvilė įrūko su savo nedideliu džipu į Padujos kaimo turizmo sodybos kiemą. Žvilgsnis iš karto užgriebė šalia besikūrenančio laužo stovinčią istorikę Martynaitienę ir fiziką Vosylių. „Mylimiausi“, – pagalvojo pamojavusi iš tolo jiems, ir pasikišusi po pažastimi saldinių dėžutę bei nuotraukų albumų maišelį, patraukė artyn.

Vyrai buvo pastambėję, kai kurie barzdoti, jos Rūtėlė laukėsi šeimos pagausėjimo. Metai darė savo: prieš dešimtmetį regėti kvatojantys jaunuoliai virto santūriais šeimos tėvais. Laukto glėbesčiavimosi nebuvo, tik mandagūs pasisveikinimai. Akvilė pasijuto kiek nejaukiai, juolab, kad į kiekvieną jos kūno kvadratinį centimetrą smigo be jokių ceremonijų varstomi „nagrinėjantys“ žvilgsniai.

Ant lauke stovinčių ažuolinių stalų buvo sudėti užkandžiai ir gėrimai, tačiau siūlyti jai vaisių niekas neskubėjo. Tik netoliese stovėjęs Rimantas susiprato:

- Auklėtoja, tai gal alaus ar sulčių?

- Gal sulčių. Už vairo juk išgėrusi nesėsiu. O kaip tu laikais, Rimuk? Ką veiki šiuo metu? – paklausė moteris kadais pačio ramiausio mokinio, visada tyliai sėdėjusio klasės priekyje. Tarp jos pramušgalvių jis atrodė besilaikantis nuošalyje.

- Gerai, auklėtoja, gerai. Štai čia mano žmonelė mylimiausia, – jis mostelėjo į link jų ateinančią gražią moterį. – Du vaikučius turime, mergaitė – Jorė, o berniukas – Aistis. O su darbais – tai kaip visiems. Žmona dirba, o aš už auklę namie su vaikais sėdžiu. Bet gerai, kad nors ji viena darbą turi. Šešis metus Anglijoje gyvenom, bet pasiilgom visų ir sugrįžom. Vaikus į darželį leisim. Nekranksės jie man angliškai geriau nei lietuviškai, – atvirai dėstė Rimantas, ir muzikė nuotaikingiau šyptelėjo.

Dar kiek pakalbėjusi su Rimanto žmona ir matydama, kad niekas daugiau prie jos neina, o tik išsibarstę kas kur sau gurkšnoja alų, muzikė pasuko kolegų link. Pasirodo susitikimas buvo prasidėjęs gerokai prieš vidurdienį. Visi buvo smagiai įkaušę, alus liejosi laisvai, į dangų siaurai kilo keпамų šašlykų dūmelis. Temo.

- Tuoj prasidės kultūrinė dalis, – mirktelėjo fizikas. Ir iš tikro Sauliukas garsiai paskelbė susipažinimo ir prisistatymo žaidimo pradžią:

- Visi iš krepšio pasiima po patinkančios spalvos kortelę, kurioje yra parašytas skaičius. Tačiau tokių kortelių yra po dvi. Reikia susirasti savo porą ir pasikalbėjus vienam su kitu – pristatyti savo porininką. Skaičius – tai jūsų poros pasirodymo numeris. Išsiklausinėkite vienas kito, o paskui papasakokite visiems, kuo jūsų pora užsiima, ką veikia, kokius mokslus yra baigusi, ar šeimą sukūrusi, kur dirba ir t.t. Dalyvauja visi! Ar užduotis aiški? – dar šūktelėjo Saulius. Po akimirkos pasigirdo: „Kas ištraukė penktą numerį?! O kur yra dvyliktas?!

- Auklėtoja, kokį numerį ištraukėte? – šūktelėjo Saulius, kai Akvilė, išvyniojusi melsvą popierėlį pamatė parašytą skaičių „Šešiolika“.

- Aš būsiu Jūsų pora, – pasigirdo už nugaros. Atsisukusi ji pamatė nepažįstamą vyrą. „Gal kokios mano merginos vyras ar draugas“, – spėjo pagalvoti. Ir neklydo.

- Mano vardas Tomas. Esu Monikos vyras.

Abu nusijuokė, nes bendrų prisiminimų, ryšių tarp judviejų nebuvo. Tačiau reikėjo nuo kažko pradėti kalbėtis.

- Na, Tomai, režk viską, kaip per išpažintį. Kur dirbi, gyveni, ką veiki, kur sutikai Moniką, kokius mokslus esi baigęs?

Vyras šyptelėjo, o paskui nuoširdžiai ir atvirai pradėjo pasakoti apie studijas dabartiniame Gedimino technikos universitete, kaip ten susipažino su Monika, apie dvi mažas pametinuokes dukrytes, apie dirbtinio akmens gamybos verslą, ir dar apie svajoneę išmokti daryti gražiausias pasaulyje nuotraukas. Bendrauti buvo įdomu ir smagu, tad daug sužinojusi, auklėtoja stengėsi užrašų knygelėje pasižymėti įvairius smagius faktus, pasiekimus ir smulkmenas.

Apie save Akvilė porininkui pasakojo konkrečiai: dvidešimt metų mokyklai atiduo-ta, daug spektaklių pastatyta, konkursų laimėta, šalių aplankyta, užauginta duktė, baigusi muzikos akademijoje smuiką...

Prasidėjo porų prisistatymai. Tačiau, deja, protingų ir pagarbių prisistatymo kalbų nebuvo girdėti.

- O ko nepasakei, kad baigiau univerą? Pamiršai. Ai ai, kaip tokius vargus galima pamiršti... - komentavo juokdamasis savo vizitinį vaizdelį papildantis Gintautas. - Štai ta moteris - mano žmona, - mostelėjo prie ugniakuro stovinčios šviesiaplaukės link. - Ir vaikus du turim. Juvelyrinis darbas, nes abi mergaitės, - vėl nusijuokė.

- Tai ko nesakai, kur dirbi?! Gincia, duok man savo vizitkę! Toks kontaktas - lobis! - šaukė gerokai įkaušęs Domas.

- O kur jis dirba? - paklausė Akvilė šalia stovėjusio Rimo.

- Kaip kur? - Kelių policijoje, auklėtoja.

- Gincia, o kiek tu uždirbi? - kilusį klegesį bandė perrėkti Domas.

- Sunku dabar mums, algas sumažino, - iki ašarų juokdamasis kikeno Gintautas.

- Tai čia tu iš tos algelės tą paskutinį *Chrysler* modelį nusipirkai ir namuką dviejų šimtų kvadratų susirentei? - nepatikėjo Domas. Visi aplinkui leipo juokais, o Monika neiškentusi šūktelėjo:

- Ko tu prie žmogaus priskretai, Domai? Na, mokeisi tu dešimt metų tą savo mediciną, ir ką - gyveni dviejų kambarių butelyje, kažkur Panevėžyje, pakibęs tarp žemės ir dangaus. Savo laiku pasirinkti nemokėjai. Vargšelis... - šaipėsi ji iš klasioko. - Reikėjo muitinėje padirbėti, po to - į kelių policiją. Aš tave gerbiu, Gintai. Bent man duok savo vizitkę! - juokdamasi paprašė.

- Penkioliktas numeris! Istorijos mokytoja ir Rimas!

Pakiliai nusiteikę Martynaitienė su Rimuku išėjo į priekį ir pradėjo linksmai vienas kitą pristatinėti. Pasakojimas gavosi nuoširdus, atviras, tačiau netrukus jį ėmė nustelbti įkaušusių balsai:

- Mokytoja, a, mokytoja, aš vis tik noriu Jūsų paklausti. Ir kodėl Jūs manęs taip nekentėte? - įsistebeilijo į istorikę Vidmantas, kuris mokykloje buvo spėjęs pasižymėti karštakošišku savo charakteriu, prastu mokymusi ir įvairių aibių krėtimu. - Juk man specialiai dvejetus rašydavot. Ir ne už nieką, Pamenu...

Istorikė nustebusi tik šyptelėjo, kilstelėjo akinius, patylėjo akimirką ir tvirtai at-rėžė:

- Aš gal tik pusę tų dvejetų parašiau, kiek tau, Vidmantai, jų iš tikro reikėjo parašyti.
- Bet juk man tos Jūsų istorijos stojant į informatiką visai nereikėjo. Geriau sakykit atvirai, kad nemėgot,- pašaipiai vyptelėjo.
- Galiu pasakyt tik tiek, kad privalėjau klasėje tau daugiau dėmesio skirti negu kitiems, nes sugebėdavai išsėdėti kaip pridera tik pirmąsias penkiolika minučių. Gal jau mokslininkai išrado kokias nors mikroschemas, kad instaliavus tokiems mokiniams kaip tu, būtų galima jiems ramiai žinias perteikti?
- Jei jau universitete patys informatikai nesugebėjo jo perinstaliuoti, tai ką čia mūsų Lauksodžiui kalbėti... Vidai, tu juk kelis kart akademiniųėjai... Šiais metais turėjai baigti, tai dabar kelintam kurse? - nusijuokė Saulius.
- Neįtikinot, manęs mokytoja, neįtikinot. Užsisėdusi buvot ir taškas. O tos istorijos man taip ir nereikėjo... - mostelėjo ranka Vidmantas ir nuėjo paimti kitą butelį alaus.
- Martynaitienė tik palingavo galvą, dar pasižiūrėjo buvusiam mokiniui pavymui ir pasuko link kolegos Vosylius.
- Vėl pakilo šurmuly, kažkas pasiūlė nuvažiuoti į miestelį alaus, tačiau dauguma užprotestavo. Visa gausiai susirinkusi buvusi 12c klasė mažais būreliais kalbėjosi tarpusavyje, kol Saulius nusprendė toliau tęsti žaidimą:
- Ilgai lauktasis šešioliktas numeris! Mūsų auklėtoja Akvilė ir Monikos vyras Tomas! Chebra, klausom!
- Trumpam visi nutilo ir Akvilė pamatė prieš save apsvaigusias akis, sustingusius ir nieko nesakančius veidus. Tik Monika su Saulium nuoširdžiai šypsojosi.
- Papasakojus apie Tomą ir kitiems kvočiant (kelių kambarių bute gyvena, kokią algą gauna...) eilė atėjo pasakojimui apie dvyliktokų auklėtoją. Pagarbiai ir detalai pristatęs žmonos muzikos mokytoją, jis jau ruošės eiti nuo pakylos, o Akvilė - traukti iš maišelio nuotraukas ir prieš dešimt metų rašytus savo dar vaikiškų auklėtinių laiškus, kai iš dešinėje stovinčio būrelio pasigirdo:
- Auklėtoja, jums reikėjo neleisti mokytojauti.
- Akvilė atpažino Vidmanto balsą.
- Kodėl? - nusistebėjo ji.
- Aiškiai per graži buvote. Visi vyresniųjų klasių mokiniai į Jus buvo įsimylėję. Pamenat, kaip man atsakėt, kad aš Jums visada būsiu tik mokinys, o aš Jums atsakiau, kad Jūs man visada būsite, pirmiausia, moteris, o tik paskui mokytoja? - garsiai atviravo į tildymus dėmesio nekreipdamas Vidmantas. - Domai, pameni, kaip chemijos mokytojas į mūsų Akvilę akis spitrino. Per visas pertraukas jos kabinete sėdėdavo, - su pasimėgavimu dėstė detales.
- Auklėtoja, o jūs dar kažkokį romaną su Romainių ūkininkų jaunesniu sūnum turėjot? - kažkas dar bandė prisiminti.
- Tai, kad ne... Auklytė jo brolių pianinu groti mokino, - prisiminė Gintautas ir visi pratrūko juoktis.
- Kai ji netekėjusi buvo, tai visas Lauksodis į jauną specialistę seilę varvino. Juk kai mūsų mokykloje tas anglas iš „Taikos korpuso“ buvo atvažiavęs kelti anglų kalbos lygio, tai aš mačiau, kaip jis su mūsų auklyte Melsvio pakrantėmis vaikštinėjo.

Akvilė pradėjo pykti. Jautėsi aiškiai nusivylusi, įžeista, nemaloniai nustebinta ir tarsi išrengta.

- Tai ne jau iš visų drauge praleistų dvylikos mokslo metų jūs tik tiek prisimenate!? - priblokšta tyliai tarstelėjo. - Tik tiek iš visų užsienio kelionių, pastatytų spektaklių ir laimėtų konkursų?! Jūs, daugelis mano išmokinti, ir dabar įvairiuose choruose ar ansambliuose dainuojat. Negaliu patikėti... Tai žinokit, kad aš, tuomet jauna mergina, turėjau ir dabar turiu teisę į asmeninį gyvenimą, kaip ir kiekvienas jūsų. Apie jus ne ką mažiau papasakoti galėčiau, bet niekada to nedariau. O su anglų kalbos mokytoju bendravau, nes kalbą neblogai žinojau. Vienas žmogus, svetimoj šalyj, su kuriuo niekas nenori arba nemoka bendrauti... Bet ką čia aš teisiuos...

- Auklėtoja, Jūs neimkit į širdį tų Vidmanto ir Domo žodžių. Čia alus, matyt, gaaruoja, - priėjęs artyn kalbėjo Saulius, pastebėjęs suglumusią mokytoją. Aš tikrai darbe savo šefo priprašiau, kad jis pinigų choro vadovo etatui skirtų. Ir skyrė! Dabar visi kas nori du kartus per savaitę į repeticijas vaikšto. Žadėjom rugpjūtį į Krokuvą važiuoti koncertuoti. Ar jūs girdit, auklėtoja?

- Girdžiu, Sauliuk, girdžiu... - lyg nesava atsakė. Patikėjusi, kad viskas gerai, Akvilė dar tarstelėjo keletą žodžių savo akivaizdžiai nustebusiems kolegoms, ir nepastebėta tyliai nuėjo link atokiau stovėjusios mašinos.

- Auklėtoja, palaukit, neišvažiuokit! - pamatė artyn bėgantį Saulių, Rimantą ir Moniką.

Muzikė atidarė dureles, išlipo iš mašinos ir palaukė bėgančių link jos mokinių.

- Viskas gerai, vaikai. Viskas gerai. Tik jau šaltoka. Keliai vingiuoti, aplink miškai, tai noriu kol dar nesutemę namolio sugrįžti.

- Čia gal tas alus taip liežuvius traukė, - bandė teisinti klasiokus Rimantas.

- Tiek to. Gal išsiblaivę supras. Važiuoju, vaikai. Kai būsit Lauksodyje - užsukit. Adresas mano nepasikeitęs.

Važiuodama vingiuotu žvyrkeliu, Akvilė bandė suprasti taip susiklosčiusio susitikimo priežastis. Teisino ir kaltino buvusius auklėtinius, žvilgtelėjo į ant šalia esančios sėdynės padėtus, taip ir neatverstus nuotraukų albumus ir vokų šūsnį. Važiuodama neiškentusi paskambino dukrai, pasiguodė, kad grįžta tarsi sutryptu vidum. Juk galėjo jos auklėtiniai kiekvienas apie save, savo šeimas gražiai, nesapaliodami nereikšmingų detalių, susikaupusiai papasakoti, nudirbtus gražius darbus pristatyti, gal kokį medelį mokyklos parke pasodinti. Bet tik ne taip. Jei kas būtų pasakęs, kad taip teks pabendrauti - būtų nepatikėjusi. Juk tokie gabūs, savi ir geri buvo.

Tada viena sau nusprendė: „Neisiu, jokių būdu neisiu į jokią kitą susitikimą. Kiekvienas žmogus turi aplink save nubrėžtą nematomą savigarbos ratą ir jei jį kas peržengia - užveria duris į to žmogaus širdį. Gal tik dabar taip maštau? Bet dabar - skaudu“, - galvojo vingiuotais keliukais važiuodama muzikos mokytoja Akvilė. Mėnulis balino asfaltą, pro priekinio lango stiklą tarsi strėlės skraidžiojo šikšnosparniai, pakelėmis bolavo žydinčių ramunių pulkeliai, buvo pats vidurvasaris.

Naktį prabudusi Akvilė vėl prisiminė šviežiai patirtus vakarykščius įspūdžius... Dar kartą mintyse perkračiusi buvusio susitikimo turinį ir eigą, ji atvirai ir nuoširdžiai

klausė pati savęs: *ar vertėjo tiek aukotis vykdant auklėtojos pareigas, jeigu gyvenimo realybė per dešimtį metų daugumą jos buvusių puikių auklėtinių vėl „suformavo normaliais – šiuolaikiškais žmonėmis“, kuriems Meilė ir Pagarba artimui, Dėkingumas ir Orumas, Kilnumas ir Atjauta, Empatija ir Draugiškumas... vėl tapo sveltimbėmis ar net atgyvenomis?*

... Mėnulio pilnatis užjaučiančiai žvelgė pro Akvilės miegamojo langą. Aplinkiniai ramiai miegojo... Tik Auklėtoja susirūpinusi mąstė apie būsimų naujųjų mokslo metų vertybinius bendravimo su auklėtiniais prioritetus, jų ugdymo strategiją ir taktiką.. „Būti ar nebūti?“ ...

Auklėtojos Akvilės išgyvenimus
užrašė Lolita Navickienė

Atgal

Svečiuose Š. Amonašvilis

Šalva Amonašvilis
(Nuotrauka G.Baranausko)

Tiek visuomenėje, tiek ir Lietuvos Mokykloje jaučiamas akivaizdus Humanistinės pedagogikos (HP) idėjų ir šių, žmoniškumą liudijančių vertybinių nuostatų taikymo ugdy-mo procese, vadovavimosi jomis pedagoginėje veikloje sty-gius. Todėl PAPA puslapiuose daug dėmesio skiriama HP vertybių sklaidai. Žinant sudėtingą šalies socialinę situaci-ją, suprantant jos optimizavimo svarbą norėčiau 2009 / 2010 m. m. PAPA numeriuose talpinti bent po vieną peda-goginę miniatiūrą „pasiskolintą“ iš žymaus HP kūrėjo ir puoselėtojo Šalvos Amonašvilio knygos²¹. Norėčiau tikėti, kad šios miniatiūros paskatins dažną Vaiko asmenybės Ug-dytoją susimąstyti dėl taikomų pedagoginių priemonių pa-grįstumo, jų korekcijos ir efektyvumo.

Nuoširdžiai - Albertas

***Mokyklos draugai! Brangūs mokytojai! Gerbiami tėvai!
Mokiniai ir tie, kurie buvote mokiniai!***

Tarsime gerą žodį apie Mokyklą!

Ji laukia iš mūsų švelnumo, meilės, pripažinimo! Ji kenčia, kenčia jos širdis. Kenčia, nes ja reiškiamas nepasitikėjimas, ji įžeidinėjama, žalojama.

Ji nuolatos reformuojama, modernizuojama, atnaujinama. Jai neduodama ramiai dirbti, visa išmintimi atsidėti savo pareigai ir tarnystei. Mokyklos reformavimas virsta deformavimu.

Modernizavimas virsta mados vaikymusi. Atnaujinimas itin menkas.

Mokykla verbuojama, pavergiamą, apiplėšiama, išduodama.

Jai brukama svetimi jos prigimčiai siekiai, darbai, uždaviniai, keliai.

Ji verčiama išduoti savo vaikus. Bet ji veikiau sudegs, negu juos išduos.

Mokykla skursta, elgetauja. Argi nematote, kaip ji, ištiesusi abi rankas, prašo žmones pa-galbos: „Viešpaties vardu, Vaikų labui, Ateities labui - padėkite!“

Padėkime Mokyklai kuo tik galim. Padėkime mintimis, jausmais, maldomis, meile, rūpestin-gumu. Padėkime darbais.

Tarkime tvirtą Žodį jai apginti, kad suprastų tie, kuriems reikia suprasti: „Mes - visuo-menė - neišduosime Mokyklos!“

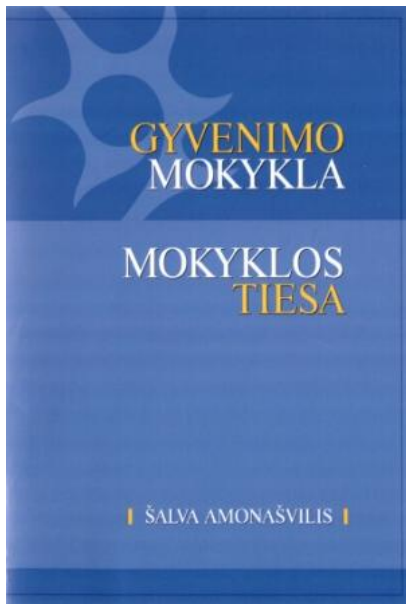
Š. Amonašvilis

Atgal

---

²¹ Šalva Amonašvilis. Gyvenimo mokykla. Mokyklos tiesa.- Vilnius: Andrena.-2009.- P. 303. Naudodamasis proga dar kartą dėkoju leidyklos „Andrena“ vadovei Nijolei Petrošienei už leidimą publikuoti minėtos knygos ištraukas.

Stalo Knyga...

Leidykla *Andrena* 2009 m. rugpjūčio 5 d. Vilniaus mokytojų namų svetainėje skaitytojams pristatė naują Š. Amonašvilio, daugeliui šalies mokytojų gerai žinomo mokslininko ir pedagogo, Humanistinės pedagogikos puoselėtojo, knygą *Gyvenimo mokykla. Mokyklos tiesa* (2009). Aktorė Gražina Urbonaitė nepaprastai dvasingai intonavo ištraukas iš minėtos knygos... Žemiau - dviejų renginio dalyvių - Leidyklos vadovės ir mokytojo praktiko pasisakymai.

Nijolė Petrošienė,
leidyklos „Andrena“ vadovė

ŠALVA AMONAŠVILIS LIETUVOJE

Gerb. šio renginio dalyviai,

pradžioje norėčiau pateikti žiupsnelį informacijos tiems, kurie apie knygos autorių nieko nėra girdėję.

Šalva Amonašvilis gimė 1931 m. Tbilisyje (Gruzija). Baigė Tbilisio universiteto Orientalistikos fakulteto Irano kalbos ir kultūros specialybės studijas. 1960-1970 m. buvo masinio pedagoginio eksperimento Gruzijos mokyklos vadovas. Eksperimentas susilaukė gausių atsiliepimų iš viso pasaulio. Tuomet ir buvo sukurta nauja mokslinė pedagogikos kryptis, kurią šiandien vadiname *individualiu humanistiniu vaikų ugdymu*.

Š. Amonašvilis - Rusijos Švietimo akademijos akademikas, psichologijos mokslų (habilituotas) daktaras, profesorius, Tiumenės valstybinio universiteto, Samaros valstybinio pedagoginio universiteto ir Čeliabinsko valstybinio pedagoginio universiteto garbės profesorius. Taip pat Maskvos pedagoginio universiteto humanistinės pedagogikos laboratorijos ir Šalvos Amonašvilio leidybos namų vadovas, Maskvos 1715-osios ir Sankt Peterburgo 38-osios eksperimentinių mokyklų mokslinis vadovas.

Genialaus mokslininko, pedagogo ir psichologo Šalvos Amonašvilio idėjas Lietuvoje publikuoja leidykla „Andrena“. Jau išleistos šios knygos:

- *Kodėl mums negyventi kaip dvasios didvyriams* (2004 m.)
- *Šypsena mano, kur tu?* (2004 m.)
- *Ką be širdies suprasime* (2005 m.)
- *Skubėkite, vaikai, mokysimės skraidyti!* (2005 m.)
- *Tėvo išpažintis sūnui* (2007 m.)
- *Laiškai dukrai* (2007 m.).

Balandžio mėnesį skaitytojui padovanojome naujas Š. Amonašvilio knygas - *Gyvenimo mokykla. Mokyklos tiesa*.²² Šie leidiniai pasirodė tuomet, kai autorius svečiavosi Lietuvoje, o konkrečiai - per jo seminarą Šiaulių J. Janonio gimnazijoje. Pedagogai, dalyvavę seminare, prilygino šią knygą *mokytojo katekizmui*. Be abejo, leidėjams tai buvo maloniausi žodžiai.

Traktatas *Gyvenimo mokykla* yra savotiška pedagoginė partitūra, skirta Kilnaus Žmogaus ugdymui, kuriai, kaip ir kiekvienai partitūrai, reikia kūrybingo ir meistriško atlikėjo - mokytojo. Traktatas skirtas pradinės mokyklos pakopai, tačiau jo idėjos ir pagrindai yra bendri visam humanistinio individualaus mokymo procesui - visoms mokyklos gyvenimo pakopoms, akademiniam švietimui, šeimos ir visuomenės auklėjimui.

Mieli Pedagogai, leidyklos „Andrena“ darbuotojai nuoširdžiai sveikina Jus su artėjančiu Rugsėju. Tai dar vieni atsakomybės, įtampos ir sunkaus darbo metai. Būtume labai laimingi žinodami, kad mūsų išleistos knygos nors kiek pajvairins jūsų kasdienybę, o vienišumo valandą Jums pakeis artimą draugą.

Atgal

---

²² Iš rusų kalbos knygas vertė Irena Stulpinienė ir Dalia Elena Montvilienė (ji ir redaktorė). Vertėjos asmeniškai pažįsta Šalvą Amonašvilį, yra dalyvavusios jo seminaruose. Viršelį sukūrė Romualdas Vaitkevičius.

Marius Narvilas,
Vilniaus jėzuitų gimnazijos
technologijų vyr. mokytojas

ŠVIETIMO REFORMA PRASIDEDA NUO MOKYTOJO

Mielas Mokytojau, Kolega,

Norėčiau su tavim pakalbėti apie Š. Amonašvilio pedagoginę mintį, pasidalinti kai kuriais asmeniniais pastebėjimais.

Lietuvoje jau išleistos aštuonios jo knygos, surengti autoriniai seminarai Klaipėdoje, Mažeikiuose, Vilniuje, Utenoje ir Šiauliuose. Žinia apie humaniškąją pedagogiką pamažu sklinda mūsų tėvynėje. Dažnai tu klausinėji, kas jis toks ir kokia ta humaniškoji pedagogika. Ar reikalingos jo mintys ir patirtis Lietuvoje?

2004 metų rudenį ir aš taip panašiai galvojau skaitydamas skelbimą apie rengiamą Š. Amonašvilio seminarą Mažeikiuose. Penkių dienų seminaras!? Lapkričio pabaigoje, kai mokykloje ištis karšta - trimestrai, pasiruošimo šventėms darbai ir t.t.!? Ar išleis mokyklos administracija, juk reikės „išnykti“ visai savaitei!? Tokios ir panašios mintys sukosi galvoje. Tačiau pabandžiau, surizikavau - viskas susitvarkė! Jau tuomet, dirbdamas mokykloje jaučiau, kad daug kas yra nuveikta, keliai ir takeliai išvaikščioti, „vardai“ pasiekti. Lyg ir viskas gerai būtų, tik kažko trūksta...

Tos penkios dienos apvertė aukštyn kojom manąjį mokytojo gyvenimą. Seminaras, trukęs visą dieną tęsėsi ir vakare - naujos pažintys, draugai, diskusijos, pasidalijimas patirtimi, apmąstymai. Gyvenimas seminare virte virė ir... suvirė. Tai buvo geriausias seminaras, kokiame tik yra tekę būti. Š. Amonašvilio išsakytos mintys, pavyzdžiai, klausimai, o ir visa jo asmenybė sunkte sunkėsi į mane. Matyt ir viena priežasčių, kodėl jo knygos Lietuvoje sunkiai randa savo skaitytoją, yra ta, kad pirmiausia reikia išgirsti jį, pamatyti, o tik po to skaityti. Paėmus į rankas jo knygą atgyja seminaro metu patirta nuotaika, išgirstos mintys, asmenybės žavesys. Mes gi esame taip užgožti įvairiausios informacijos, kad iš tiesų sunku ir atsirinkti, jei kas neparekomenduoja, patikina. Būtinai pamatyti šį žmogų, išgirsti jo kalbą, įsiklausyti į jo minties vingius.

Jei nepateksi į seminarą, tiks ir vaizdo įrašas - tik, kad pamatyti!²³ Iškart užsidedi ta kilniadvasiškumo kupina atmosfera, minties polėkio erdve - tarsi antras kvėpa-

---

²³ Viena „vizualaus susitikimo“ su šiuo Humanistinės pedagogikos puoselėtoju galimybių - tinklapiu <http://www.humanistinepedagogika.lt/index.php?psl=1.3> skyrelis *Video* (red.).

vimas atsiveria, dygsta sparnai. Norisi būti Mokytoju, o ne dirbti mokytoju! Tai viena iš svarbiausių Š. Amonašvilio nešamų minčių. Mokytojui sugražinamas jo orumas, tikėjimas ir pasitikėjimas. O kaip šiandien to trūksta mūsų visuomenei! Valstybės teikiama me apibrėžime mokykla ir mokytojas yra įvardijami kaip paslaugų tiekėjai. Viena iš paslaugų tarp daugelio kitų. Svarbu sistemoje gerai atlikti savo funkciją ir tiek?

Šiuo metu pasaulyje itin daug kalbama apie krizę. Ši tarptautinį žodį jau žino ir jaunas, ir senas. Kalbama apie finansinę krizę. Tačiau pažiūrėjus atgal pamatysime, kad jau seniai, įvairūs mąstytojai, visuomenės veikėjai, kalba apie įvairias krizes: dorovinę, kultūrinę, dvasinę, ekologinę ir t.t.. Tiesa, ši krizė, kaip jokia kita, mus paliečia itin skaudžiai – muša per mūsų kišenę. Kiek daug dėmesio pasaulyje skiriama šiai kišenei, kiek svajonių ir lūkesčių, norų ir geidavimų siejama su ja. Tai išties jautriausia šiuolaikinio žmogaus vieta. Visgi reikia pripažinti, jog esminė krizė tęsiasi jau seniai. Tai vertybių krizė – žmogus, paniręs į vartojimą, prarado patį save. Kai gyvenimas vertinamas, lyginamas pagal tai, ką turi, ar ką nori turėti! Turėti ar Būti – štai esminė šiuolaikinio žmogaus dilema. Esu tada, kada mano siekiai tampa didesni už mane, mano poreikius!

Š. Amonašvilis mokyklą pripildo Meilės, Tiesos, Grožio, Gėrio vizija. Ar išties mes šito nesiilgimel? Tu ir aš!? Visi mes!? Ar nepagalvoji kartais, kad mokykla galėtų tapti Tiesos ir Grožio šventove? *Mokyklos tiesa*, taip vadinasi viena iš Š. Amonašvilio knygų. Ką jauti tai girdėdamas? Ar giliai nevirpteli kažkokia slapta styga, persmelkdama džiaugsmo ir vilties srove?

Dabartiniais laikais mes lyg prisibijome žodžio *auklėjimas*. Jo net su žiburiu neaptiksime ir valstybinėje ugdymo koncepcijoje. Auklėjimą valstybė palieka šeimai, asmeniniam pasirinkimui. Mokykla orientuojama tik į žinių ir gebėjimų ugdymą. Taip yra paprasčiau, o gal ir saugiau ar naudingiau!? Šeimos situacija taip pat ne kokia – skubantys, persidirbę ar išvis netekę darbo žmonės. Daug opų šeimoje. Vartojimo kultūra nužmoginusi žmogų, nužmogino ir šeimą. Š. Amonašvilis kelia didelį uždavinį – mokinys, kiekvienas mokinys, turi tapti išties svarbiu šeimai, mokytojui, mokyklai, valstybei. Tačiau pirmiausia mokytojui. Juk taip dažnai mes, mielas kolega, esame vaikui langais į platųjį pasaulį. Kokie tie mūsų langai – murzini ar skaidrūs, priverti ar atverti, su užuolaidom ar be jų? Taip, tai tik metaforos, tačiau giliau pažiūrėjus, situacija panaši.

Š. Amonašvilis meta didelį iššūkį mokytojui, prilygstantį Didvyriškumui. Kaip mes atsiliepsime į šį iššūkį? Jis kelia pavojų mūsų menkadvasiškumui. Esame žmonės – žmogiški, norime saugiai ir patogiai gyventi. Dideli idealai j mūsų užliūliuotus mitus apie patogų ir sotų, ramų gyvenimą. Gal todėl mums kartais sunku išgirsti ir gyventi tuo, ką kalba Š. Amonašvilis. Kasdienybėje, kai turi po 6-7 pamokas per dieną, dideles klases, šeimą, vos suduri galą su galu (o taip yra Lietuvoje) – opus tampa pats išgyvenimo, išlikimo klausimas. Susigūži kartais pats sau vienas į savo kiautą ir tikiesi taip prastumti dieną.

Š. Amonašvilis atkreipia dėmesį, kad daug ką reikia išgyventi, prajausti širdimi. Tik tada įmanoma tai įgyvendinti. Humaniškoji pedagogika – širdies pedagogika, ji turi savo kalbą ir metodus. Širdis Š. Amonašviliui – greičiau ne fizinis organas, bet žmogaus dvasinio pasaulio kategorija. Ji įkūnija aukščiausius žmogaus siekius, Gėrio, Tiesos ir

Grožio pajautą „Visas mūsų kilnumas užgimsta Širdyje, visos mūsų dorybės Širdyje susikaupia!“, - rašo Š. Amonašvilis knygoje *Ką be širdies suprasime*. Šioje Širdies pedagogikoje labai svarbi tampa tradicinės tautinės kultūros reikšmė. Ji arčiausiai žmogaus ir perduoda dvasines vertybes tiesiai iš širdies į širdį. Kaip puikiai seminaro metu buvo atskleistas gimtosios kalbos grožis ir parodyta kalbos nešama žinia vaikui.

Mokinys yra dvasinė būtybė, turinti savo siekius, trokštanti Gėrio, Grožio, Tiesos, Pažinimo. Ar pajėgsime tai pastebėti ir puoselėti? Š. Amonašvilis gražina į mokyklą dvasines vertybes ir parodo jų vietą vaiko ugdyme. Tik per sąlytį su jomis keičiasi žmogaus vidinis pasaulis, keičiasi ir visas žmogaus gyvenimas. Traktatas *Gyvenimo mokykla* sisteminga ir vientisa humanistinės pedagogikos pradinio ugdymo pakopos vizija. Ši knyga - tarsi dinamitas mūsų pedagogiškam pasaulėvaizdžiui ir kasdienybei.

Grižęs iš seminaro norėjau daug ką keisti, eksperimentuoti, įnešti į savo pamokas platesnę gyvenimo viziją, prabilti mokiniams apie esminius dalykus. Seminaras ir susitikimas su Š. Amonašvilium tarsi įgalino tai daryti, daryti drąsiai, su polėkiu ir pasitikėjimu. Po vienos tokios pamokos visa klasė plojo. Matyt tai toks įvykis mokytojo gyvenime, kai laikas tarsi sustoja ir matai savo vietą Amžinybėje, kai kalba širdis širdžiai neįštariamais žodžiais.

Tačiau kasdienybės ratas sukasi ir rutina bei aplinka daro savo darbą. Retai kada aplanko įkvėpimas, o ir prasmė kažkur slyščioja. Tada labai svarbu tampa bendraminčių ratas. Svarbu pamatyti kito ieškančias, degančias akis, pasidalinti kasdienine patirtimi, apmąstymais. Nors, kaip sakoma, ir vienas lauke karys, tačiau aišku - norint iš tiesų kažką nuveikti, reikia daugelio pastangų. Taip palaikydami vieni kitus kuriame geresnio gyvenimo viziją, persmelkdami ją Viltimi, Tikėjimu ir Meile.

Tad, mielas kolega, paėmęs į rankas Š. Amonašvilio knygą ar užkliuvęs už jos, įsiklausyk į ją širdimi ir pasižiūrėk, ar savo dvasios gelmėse netrokšti tų pačių dalykų. Jei taip, tai metas išskleisti sparnus - *mokysimės skraidyti*.

P.S. Tau gali pasirodyti, kad mano taip giriama Š. Amonašvilio humaniškoji pedagogika yra tikra panacėja nuo mūsų laikmečio švietimo bėdų? Deja! Tai nuostabi vizija, tarsi sėkla, kurią kiekvienas esame kviečiami pasodinti savo pedagoginės veiklos sode, savo širdies ir minties arimuose. Ji reikalinga darbo, kuris neišvengiamas be pastangų, nusivylimų ir atradimų. Taip pat būtinas ir kūrybingas bendradarbiavimas. Mums reikia apsijungimo, gebėjimo įsiklausyti į kitą nuomonę, patirtį. Nebūkime ir rusofobai, tarsi viskas, kas ateina iš Rytų yra įtartina, perdėm ideologiška. Verčiau žvelkime giliau ir bandykime suprasti, kad kiekviena nuoširdi pastanga pasėti ar puoselėti Gėrio, Tiesos, Grožio grūdą jau bus didelis įnašas į mūsų Tėvynės bendrą gėrį, kurio taip trūksta mūsųose.

Atgal